

☉ Aloisa Jiráskova Sebrané spisy. ☉

Vycházejí v sešitech po 15 kr. (30 hal.) Na 10 sešitů předplácí se poštou 1 zl. 50 kr. (3 K). Každý svazek lze o sobě zakoupiti. *Desky* na každý díl po 20 kr. (40 hal.), poštou 23 kr. (46 hal.) Na požádání zašle se sešit na ukázkou.

— Dosud vyšlo: —

- Maloměstské historie.** (U rytířů. Na staré poště. Filozofická historie.) Cena zl. 1'50. (3 K).
- F. L. Věk.** Obraz z dob našeho probuzení. Díl I. Cena zl. 1'30. Díl II. Cena 2 zl. Díl III. Cena 2 zl. 50 kr. (5 K). Díl IV. Za 2 zl. 20 kr. (K 4'40).
- Za bouře a klidu.** Dva historické obrazy. Obětovaní a Ze zlatého věku v Čechách. Cena zl. 1'80. (3 60 K).
- Skaláci.** Histor. obraz z druhé polovice XVIII. století. Cena zl. 1'50 (3 K).
- Poklad.** Histor. obraz z min. století. Cena zl. 1'30 (2'60 K).
- Mezi proudy.** Díl I. Dvoji dvůr. Cena zl. 1'90 (3'80 K).
- Mezi proudy.** Díl II. Syn ohnivcův. Cena zl. 1'20 (2'40 K).
- Mezi proudy.** Díl III. Dvo tři hlasů. Cena zl. 2'50 (5 K).
- Drobné povídky a obrazy.** Cena zl. 1'50 (3 K).
- Sousedé.** — Pandurek. Dvě historie z minulého století. Cena zl. 1'60 (3'20 K).
- Z různých dob.** Povídky a obrazy. I. Cena zl 1'50 (3 K).
- Z různých dob.** II. Cena zl. 1'60 (3'20).
- Z různých dob.** III. Cena zl. 1'50 (3 K).
- Skály.** Několik výjevů z dějin samoty. Cena zl. 1'50 (3 K).
- Na ostrově. — Druhý květ.** Dvě povídky z nynějšího života. Cena zl. 1'50 (3 K).
- V cizích službách.** Kus české anabase. Cena zl. 1'40. (2'80 K).
- Na dvoře vévodském. — Ráj světa.** Dva historické obrazy. Cena zl. 2'20 (4'40 K).
- Zahořanský hon. — Povídka přítelova. — Povídka z archivu.** Cena 1 zl. 20 kr. (2'40 K).
- Proti všem.** List z české epopeje. Cena 3 zl. (3 K).
- Psohlavci.** Hist. obraz. Cena zl. 1'40 (2'80 K). Skv. váz. se zvl. rytinou zl. 2'40 (4'80 K).
- Rozmanitá proza.** Skizzy a studie. S ilustr. Cena 1 zl. 20 kr. (2'40 K).
- U nás.** Nová kronika. Cena zl. 2'20 (4'80 K).
- Domů a jiné obrazy.** Cena 1 zl. 60 kr. (3'20 K).
- Divadelní hry. I.** Cena 1 zl. 50 kr. (3 K).
- U nás.** Díl II. Cena 2 zl. 20 kr. (4'40 K).
- Bratrstvo.** Tři rhapsodie. I. Bitva u Lučence. Cena 2 zl. 20 kr. (4'40 K).

☐ Každý svazek Jiráskových Spisů vkusně vázaný je o 30 kr. (60 hal.), ve zvláštní skvostné vazbě o 60 kr. (1'20 K) dražší.

☐ Veškeré vázané svazky Jiráskových Spisů lze obdržeti najednou za příznivých podmínek na levné měsíční splátky.

Zakoupení nebo odbírání lze v každém knihkupectví.

Nakladatelství J. Ottův v Praze.

V. HUGO:

HERNANI.

TRAGEDIE · O PĚTI JEDNÁNÍCH.

PŘELOŽIL

JAROSLAV VRCHLICKÝ.

V PRAZE.

NÁKLADEM J. OTTY.

1902

A- 74455 (83/53), 2. v. št.

MZK-UK Brno



Veškerá práva vyhražena.



Tiskem České grafické společnosti »Unie« v Praze.



SLOVO ÚVODNÍ.

Hernaniho začal V. Hugo psáti dne 29. srpna a ukončil jej 25. září roku 1829.

Měl hned po zadání kusu velké obtíže s censurou, již se zdál »tkanivem vystředností, kterými (viz zmínku v předmluvě) auktor nadarmo se snaží dodatí zdání a ráz povznesenosti, které jsou však jen trivialní a často hrubé. Hra prý oplývá nepříslušnostmi všeho druhu. Král se vyslovuje často jako loupežník, dcera velkého španělského granda jest prostě nestyda bez důstojnosti a cti atd. Ale přes to censura kus propustila a viděla docela v rozkaze, který vydala, aby se totiž z hry jediného slůvka nevypouštělo, jakýsi »akt poli-

tické moudrosti. Ať prý obecenstvo samo uvidí a posoudí, až k jakému bodu poblouzení může dospěti lidský duch, zbaví-li se veškerých pravidel a každé slušnosti.«

Není v tom pravá úřední kritika celého romantismu? V. Hugo nechtěl při premiéře obvyklé klaky. Neměl jí potřebí. Ohnivá a nadšená mládež ji mileráda nahradila. Každý dostal čtvrtku červeného papíru se smluveným znamením a v rohu se slovem »hierro« (železo). Večer 25. února 1830 svedena tato velká bitva romantismu, o které tolik se již napsalo a které zvláště Theophil Gautier propůjčil své skvělé péro, pasovav ji v mnohém detailu na literární legendu. Bouře souhlasu i odporu se stíhaly při otevřené scéně, ale již mezi prvním jednáním byl sensační úspěch novinky prakticky rozhodnut. Knihkupec a nakladatel Marne zavlékl Huga do nejbližší trafiky a koupil za 10.000 franků, které při sobě měl, právo na první vydání. Čtvrtý akt rozhodl vítězství básníkovo definitivně, pátý byl již jedno opojení a bouřné nadšení.

Hlasy časopisů procházely celou stupnicí obdivu a chvály. Však i prudkých útoků nescházelo. Armand Carrel v »Le National« do-

cela napsal, že podobná hra snad je možná na Saturnu neb Jupiteru, nikoli na naší zeměkouli a že by na ni měli choditi blázni z Bedlamu neb Charentonu, kdyby z opatrnosti nebyli chováni za mřížemi.«

Spory rostly a enthusiasmus pro i proti schválil celou Francii. I k několika soubojům hra zavedla příčinu. Po první řadě představení byla odložena a objevila se pak na repertoiru teprve až r. 1838. Udržela se na něm do r. 1851. V době císařství byla ovšem hra vedle ostatních Hugových odkližena, za to nového jásavého triumfu dožila se r. 1867. V době všeobecné výstavy Pařížské hrána byla víc než stokráte.

Znovu vypravena byla r. 1877. Výročí její padesáté zvláště oslaveno 25. února 1880 a bylo 341 představením dramatu. Toto zahájeno bylo prologem Coppéeovým, který mluvila Sarah Bernhardtová před bustou básníkovou. Žurnalisté pařížští vystrojili Hugovi banket, při němž Augier pronesl svůj známý přípitek »Otcí«.

Nechť se hlasy i dále rozcházejí, jedno zůstává pravdou, že jest »Hernani« dílem skutečné velké poesie a spolu jedním z majáků

v dějinách tvorby dramatické. Patří do každé literatury i na každou velkou scenu uměleckých aspirací.

Budiž český překlad i slavnostní provozování článkem v řetězu oslav letošního výročí stých narozenin básníkůvých!

V Praze, v lednu 1902.

J. V.

Předmluva Victora Huga.

Spisovatel tohoto dramatu napsal, je tomu několik málo neděl, za příčinou předčasného úmrtí jednoho básníka toto :

»V tomto okamžiku zmatku a víru literárního, koho dlužno více litovati, zda-li ty, kteří umírají, či ony, již zápasí? Je zajisté bolestné, patřiti na smrt dvacetiletého básníka, na lyru, jež puká, na budoucnost, která mizí; ale což to vše není něčím, co se podobá odpočinku? Není povoleno těm, kol kterých se bez přestání kupí pomluvy, urážky, záští, žárlivosti, tiché ústrky, mrzké zrady, lidem loyální, na něž se útočí válkou neloyální, i lidem oddaným, kteří nechtějí ničeho, než dáti zemi své víc svobody, umění, intelligence; lidem pracovitým, kteří sledují tiše dílo svého svědomí, kteří jsou z jedné strany kořistí podlých úskoků censury a policie,

a z druhé strany velmi často kořistí nevděku těch, pro které pracují; není jim dovoleno někdy závistivě obrátiti hlavu k těm, kteří padli za nimi a v hrobech spí? Invideo, pravil Luther na hřbitově Wormském, invideo, quia quiescunt.

A přes vše, co na tom! Mládeži, mějme jen odvahu! Tak drsná, jak se nám chce malovatí skutečnost, tak budoucnost bude krásná. Romanismus, tolikrátě špatně definovaný, není v celku, a to jest jeho pravá definice, ničím jiným, nedíváme-li se naň pouze z jeho stránky výbojné, než liberalismem v literatuře. Pravda tato jest již pochopena skoro všemi dobrými duchy, a počet jejich jest veliký, a brzy, nebo dílo valně již pokročilo, nebude liberalismus literární méně populární, než liberalismus politický. Svoboda v umění, svoboda v společnosti: ejhle, toť ten dvojitý cíl, k němuž směřovati musí stejným pochodem všichni duchové důslední a logičtí, ejhle, toť ta dvojitá zástava, která spojuje málo uvědomělou část mládeže, (však se osvítil!) s celou mládeží dnešní tak bujarou a tak trpělivou; pak s mládeží v čele výbor generace, která nám předcházela, všechny moudré kmety, kteří po prvních okamžicích

nedůvěry a zkonšky uznali, že co jejich synové podnikají, jest pouhým důsledkem toho, co oni sami dělávali, že svoboda literární jest dcerou svobody politické. Tato zásada jest zásadou století a vítězí. Zpátečnické strany všech směrů klassických či monarchických mohou se vzájemně sebe víc podporovati aby zavedly opět starou vládu, společnost a literaturu, veškerý pokrok země, veškerý rozvoj intelligence, každý krok svobody shrouť vše, co byly zbudovaly. A konečně budou tato úsilí reakce prospěšna. V revoluci každý pohyb směřuje ku předu. Pravda a svoboda mají tu výtečnou vlastnost, že vše, co se pro ně koná, jako vše, co se proti nim koná, stejně jim k prospěchu slouží. Nyní po všech těch velkých činech, které otcové naši vykonali, a jež jsme viděli, vystoupili jsme ze starého útvaru socialního, jakbychom neměli vystoupiti ze starého útvaru literárního? Novému národu nové umění. Obdivujíce literaturu doby Ludvíka XV. tak dobře přispůsobenou jeho monarchii, budeme právem míti svou literaturu osobní a národní, tuto aktuální Francii, tuto Francii XIX. století, které dal Mirabeau svou svobodu, a Napoleon svou mohutnost. ◀

Budiž prominuto auktorovi tohoto dramatu, že sama sebe cituje; tato slova mají tak málo vlohy, vrýti se v paměť, že bude častěji nutno, je opakovati. Ostatně není snad dnes nepřihodná chvíle předložiti zraku čtenáře ony dvě nahoře uvedené stránky. Ne snad proto, že by toto drama v ničem nezasluhovalo krásného jmena nového umění, nové poesie, tomu jest daleko; ale proto, že zásada svobody v literatuře učinila opět jeden krok; že se naplňuje jistý pokrok; ne v umění, drama toto málo značí, ale v obecnstvu, proto že aspoň tímto směrem část myšlenek výše odvážně pronesených se uskutečňuje.

Hrozilo vskutku nebezpečí, že by náhle posluchačstvo se změnilo, že by se odvážily na divadlo pokusy svěřované až posud jedině papíru, který vše snáší; obecnstvo knih jest docela jiné, než obecnstvo divadelní, a mohly vzniknouti obavy, že uzříme, jak druhé zamítne, co první přijalo. Nestalo se ničeho takového. Zásada literární svobody, jež pochopena obcí, která čte a přemýšlí, nebyla o nic méně úplně aklamována tím ohromným davem, lačnickým po čistých dojmech umění, který zaplavuje každého večera divadla Pařížská. Tento velký

a mohutný hlas lidu, který se podobá hlasu Boha, chce výslovně, aby poesie měla totéž heslo jako politika: **Snášeniivost a svobodu!**

Nyní ať přijde básník! Zde je obecenstvo. A tuto svobodu obecenstvo chce míti takovou, jaká býti má, snášející se s pořádkem v státu, s uměním v literatuře. Máť svoboda moudrost svou vlastní, bez které není úplná. Když stará pravidla Aubignacova vymrou se starými obyčejí Cujase, dobré jest; když po literatuře dvorní, nastoupí literatura národní, ještě lepší bude; ale zvlášť, shledáme-li na dně všech těchto novot vnitřní smysl. Nechť zásada svobody vykoná svůj úkol, ale ať jej vykoná dobře. V literatuře, jako ve společnosti, není obřadností, není anarchie: jsou tam zákony. Není červených podpatků, ani červených čepic.

Ejhle, co chce obecenstvo, a má pravdu. Co nás se týče, z ohledu na ono obecenstvo, které tak shovívavě přijalo pokus, jenž toho tak málo zasloužil, podáváme mu dnes toto drama, jak bylo představováno. Snad přijde den, kdy je uveřejníme tak, jak je pojal autor, s udáním i kritikou obměn, které scena si vyžádala. Tyto detaily kritiky nemohly by býti

bez zájmu a poučení, ale dnes zdály by se býti přílišnými podrobnostmi; svoboda umění jednou jest připuštěna, hlavní otázka rozřešena, nač se zdržovati při otázkách podružných. Však se jednou k tomu navrátíme a promluvíme rovněž podrobně, úvahy a fakty vyvrátíme vše, co spáchala tato censura dramatická, která jest jedinou překážkou svobody na divadle teď, když již u obecenstva překážek není. Pokusíme se na vlastní řád a nebezpečí a z oddanosti k umění, charakterisovati tisíc přehmatů této inkvisice duchů v malém, která má, jako každá jiná svatá instituce, své tajné soudce, své maskované katy, svá mučidla, své mrzačení i svůj trest smrti. Roztrháme, možno-li to, tyto povijany policie, do kterých k své hanbě divadlo XIX. věku ještě jest zafačováno.

Pro dnešek jest zde místo pouze pro uznání a díky. Je to obecenstvo, kterému autor tohoto dramatu děkuje a to z celého srdce. Toto dílo — ne dílo vloh, nýbrž svědomí a svobody, bylo velkodušně chráněno obecnstvem proti mnohému nepřátelství, jelikož obecenstvo jest vždycky rovněž takové, totiž svědomité a svobodné. Díky budtež i silné mládeži, která přinesla svou pomoc a přízeň.

dílu mladého člověka, který jest upřímný a svobodný, jako ona! Pro ni nad jiné on pracuje, nebo byl by velkou slávou potlesk tohoto výboru mladých mužů, intelligentních, logických, důsledných, v pravdě liberalních v literatuře, jako v politice, ušlechtilé to pokolení, které neodmítá otevřítí obě oči pravdě, a přijímáti světlo z obou stran.

O díle samém autor mluvíti nebude. Přijímá posudky, jež byly o něm napsány, ty nejpřísnější, jako ty nejpříznivější, jelikož lze bráti zisk ze všeho. Neodvažuje si lichotiti, že všichni pochopili na první ráz toto drama, k němuž jest *Romancero general* skutečným klíčem. Rád by požádal ty, které dílo mohlo urážeti, aby znovu si pročetli *Cida*, *Dona Sanche*, *Nicomède*, či raději celého *Corneilla* a celého *Molièra*, tyto obdivuhodné básníky. Tato četba způsobí, kdyby přece chtěli předem nechati stranou ohromnou inferioritu původu *Hernaniho*, že budou snad méně přísnější k jistým věcem, které je mohly uraziti, ať již ve formě, ať v jádru tohoto dramatu. Celkem snad nenadešla dosud chvíle souditi o *Hernanim*, neboť jest teprve prvním kamenem budovy, která v hlavě spisovatele jest celá

zbudována, ale která teprve v celku jedině dodati může ceny tomuto dramatu. Snad jednou nebude se zdátí tak špatnou fantasiie, již je zbuďoval, jako staviteli v Bourges se nezazlívá, že jednu bránu skoro maurickou přidal své gotické kathedrále.

Auktor ví, čekaje, že co vyvedl, je věc nepatrná. Kéž mu neschází času ani sil k dokončení jeho díla! Bude něčím teprve, až bude dokončeno. Neníť on z těch výsad požívajících básníkův, kteří mohou umřítí anebo přerušití své dílo před jeho ukončením bez nebezpečí pro svou památku; není z těch, kteří zůstanou velkými bez doplnění svého díla, šťastní lidé, o kterých lze říci, co řekl Virgil o nedostaveném Karthagu:

*Pendent opera interrupta minaeque
murorum ingentes . . .*

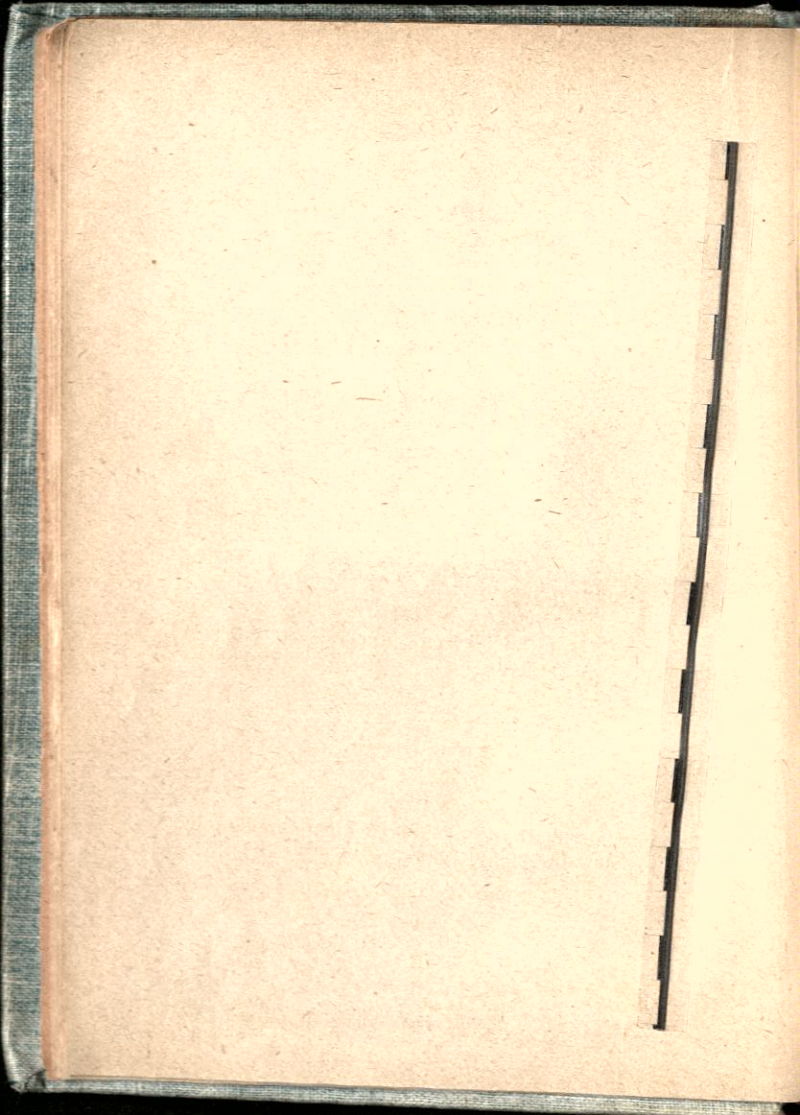
V březnu. 1830.

OSOBY.

Hernani.
Don Carlos.
Don Ruy Gomez de Silva.
Doña Sol de Silva.
Vévoda Bavorský.
Vévoda Gothajský.
Vévoda Lützelburgský.
Don Sancho.
Don Matias.
Don Ricardo.
Don Garci Suarez.
Don Francisco.
Don Juan de Haro.
Don Gil Tellez Giron.
Spiklenec.
Horal.
Jaquez.
Doña Josefa Duarte.
Dáma.

Spiklenci svato-svaté ligy, Němci a Španěle. Horalé,
šlechta, vojáci, pážata, lid, atd.

Španěly. 1519.



I. Jednání.

Král.

Saragosa. Ložnice. Noc. Lampa na stole.

1. Scena.

Doña *Josefa Duarte*, stará, černě oděná s živůtkem smaltem prošivaným dle módy Isabelly katolické; *Don Carlos*.

Doña Josefa.

(sama).

(Uzavře červené záclony okna a sestaví do pořádku několik křesel. Klepe se na tajná dvířka na pravo. Ona naslouchá. Nové klepání.)

To on již.

(Nové klepání.)

Na tajném zněl schodišti hlas ten.

(Čtvrté klepání.)

Nuž rychle otevřme!

(Otevře malá maskovaná dvířka. Vstoupí *Don Carlos* v plášť až přes nos zahalen s kloboukem do očí vraženým.)

Rytíři, dobrý den!

(Uvádí jej dále. On rozhrne plášť a objeví se v bohatém kostumu ze sametu a hedvábní mody kastilské z let 1519. Ona se mu dívá do tváře a couvne polekána.)

Vy nejste Hernani! — Ó pomoc, pomoc v čas!

Don Carlos

(chytne ji za ruku),

Dvě slova dueňo a mrtvolou jste v ráz!

(upřeně se na ni dívá. Ona mlčí poděšena.)

Nejsem u Doňy Sol? Snoubenky strýce svého, vévody z Pastráňy, kmeta již zchátralého, jenž ctný je žárlivec? Leč kráska kavalíru se koří bez vousu, jenž dosud nemá knírů, jej večer přijímá, vzdor závistníkům, daří svou láskou miláčka bez vousu v posměch stáří. Mám dobré zprávy, ne?

(Ona mlčí, on jí potřásá ramenem.)

Přec odpovíte, žeť?

Doňa Josefa

Dvě slova nesmím říci, jak chcete odpověď?

Don Carlos

Chci jedno slovo jen. — Ne, — ano! Promluv přec, tvá dáma doňa Sol? —

Doňa Josefa

Jest! Proč?

Don Carlos

To je moje věc.
Té chvíle není zde choť budoucí a kmet?

Doña Josefa

Ne!

Don Carlos

Čeká mladého?

Doña Josefa

Tak!

Don Carlos

Umřít chtěl bych hned!

Doña Josefa

Tak.

Don Carlos

Pověz dueňo, sem přijde milenec?

Doña Josefa

Tak.

Don Carlos

Skryj mne!

Doña Josefa

Vás?

Don Carlos

Mne!

Doña Josefa

Proč?

Don Carlos

To zas má věc!

Vás ukrýt?

Doña Josefa

Don Carlos

Zde!

Doña Josefa

To ne!

Don Carlos

(vytáhne z opasku dýku a váček).

V tom račte, paní, mžiku
si volit váček ten či raděj tuto dýku!

Doña Josefa

(vezme váček).

Jste ďábel?

Don Carlos

Dueňo, jsem ďábel!

Doña Josefa

(otviraje úzkou skříň ve zdi).

Vstupte sem!

Don Carlos

(prohlížeje skříň).

V tu skříň?

Doña Josefa

(zavírá ji).

Jdi o dům dál, když nechceš...

Don Carlos

(otvíraje skříň).

Již tu jsem!

(znovu skříň prohlíží).

Je stáj to, do které náhodou ukrýváš
si od koštěte hůl, na které jezdváš?

(stěží se tam skrčí).

Oh!

Doña Josefa

(spínajíc ruce pohoršena).

Muže tady mít!

Don Carlos

(v skříni, jež zůstala otevřena).

Snad ženu docela

tvá paní čekala?

Doña Josefa

Já kroky slyšela,
to, nebe! Doña Sol! — Zavřete dvěře hbitě!

(přirazí dvěře skříně, která se uzavře).

Don Carlos

(z nitra skříně).

Jen slovo, dueňo, jste mrtva okamžitě.

Doña Josefa (sama).

Kdo je to? Volat mám? Ó Bože, děs mne jímá,
jen paní bdí a já, v paláci všecko dřímá,
Hernani přijde sem! Ta věc se týče jeho.
On má svůj dobrý meč, chraň Bůh nás pekla
zlého.

(váží v ruce váček).

Když všecko uvážím — ten není zlodějem.

(Vstoupí Doña Sol v bílém obleku. Doña Josefa ukryje váček.)

2. Scena.

Doña Josefa, Don Carlos (ukrytý). *Doña Sol,*
pak *Hernani.*

Doña Sol

Josefo!

Doña Josefa

Paní má?

Doña Sol

Strach bouří v nitru mém!

On měl by zde již být!

(Ruch kroků u malých dvířek.)

Již stoupá po schodech!

Dřív, nežli zaklepá, jdi, otevři mu v spěch.

(Josefa otevře tajná dvířka. Vstoupí Hernani. Má velký plášť a klobouk, kroj venkovana z Aragonu, šedé oblečen s koženým krunýřem, meč, dýku a roh má za pasem.)

Doña Sol

(běží mu vstříc).

Hernani!

Hernani

Doño Sol! To vy jste, již zřím zas,
hlas tento, horečně jenž mluví, váš je hlas!
Proč osud moje dny od vašich odloučil?
Mám tak vás potřebí, bych jiné zapomnil!

Doña Sol

(ohmatávajíc jeho šat).

Ach, promočen váš plášť! — což prší tolik
mnoho?

Hernani

Nevím.

Doña Sol

Vám zima jest?!

Hernani

Nic nedělám si z toho.

Doña Sol

Tož odložte již plášť.

Hernani

Ó milá přítelkyně,
 jen rcete, tmavá noc když kryje vás v svém
 klině
 tak čistou, nevinnou, když smavý sen k vám
 skočí,
 vám ústa otevře a prstem zmáčkne oči,
 zda anděl poví vám, jak milá jste a sladká
 všem ubožákům, jež odmítá každý zkrátka?

Doña Sol

Vy omeškal jste se, vás jistě, pane, zebe
 ó pravdu rcete mi!

Hernani

Já hořím vedle tebe!
 Když láska žárlivá se v našich hlavách vlní,
 až srdce dme se výš a bouřemi se plní,
 co na tom, mnoholi mrak nebes v naši stezku
 m ůž' mimochodem tak snést lijavce a blesku!

Doña Sol

(odepiná mu plášť).

Sem dejte čapku svou, meč za ní, libo-li.

Hernani

(ruku na meči).

To druhá družka má a věrná! — nikoli!

Však rcete, starý strýc, váš příští manžel milý,
teď není přítomen?

Doña Sol

Jsme svoji v této chvíli.

Hernani

Ta chvíle! Pro nás vše. — Jen jednu chvíli
míti,
to stačí, třeba pak buď zapomenít neb mříti.
Ach, s vámi hodina jen jedna věru dost,
ta vydá za život a vydá za věčnost!

Doña Sol

Hernani!

Hernani

On jest pryč. — Ó jak rád jsem to slyšel!
Jak zloděj, ve strachu jenž vrata páčí, přišel
jsem hbitě, vidím vás a starci nyní беру
na jednu hodinu váš zpěv i pohled v šeru
a věru šťastný jsem, ba závist mohu vznítit,
já kradu hodinu, on můž' můj život chytit!

Doña Sol

Ó upokojte se!

(k dueně plášť jí odevzdávajíc).

Plášť osušiti dejte!

(Josefa odejde s pláštěm. Ona usedne a kyne Hernanimu, aby
přišel k ní.)

Hernani

(neposlouchá ji).

Tak vévoda je pryč?

Doña Sol

Sem vedle, ke mně spějte!

(Usmívá se.)¹

Ó jak jste veliký!

Hernani

Je pryč?

Doña Sol

naň nemysleme již.

Má duše, ani

Hernani

Ach, myslíme naň, paní!

Ten kmet! Vás miluje, chce za choť si vás
vzíti!

Jak? On se odvážil vás tuhle políbiti?
A na to nemyslet?

Doña Sol

(směje se.)

To k zoufání přec není,
od strýce! na čelo! otcovské políbení!

Hernani.

Ne, chotě polibek, milence žárlivého.
 Jen na to myslíte! Budete ženou jeho!
 Ó, stařec šílený, jenž hlavu k zemi chýlí,
 by skončil dráhu svou, dny žití beze síly,
 má ženy potřebí, chce, strašidlo a led,
 si dívku mladou vzít! Ó, šílený to kmet!
 Když jednou rukou svou po vaší ruce sahá,
 což nevidí on smrt, jak za druhou jej tahá?
 Bez hrůzy vrhá se do naší lásky víru!
 Ó, kmete, k hrobaři si pospěš dáti míru!
 Kdo páchá sňatek ten? Já doufám, nutí vás!

Doña Sot.

Prý přeje si to král.

Hernani.

Král! Král! a vždy a zas!
 Kdys jeho otcem můj na popravišti zhynul,
 já sestár', mnohý čas od skutku toho minul,
 však přec na krále stín, na syna, krále vdovu,
 na celý jeho rod mé záští žije znovu!
 Ten mrtvý, neplatí. Buď pokoj jeho stínu,
 já děcko přísáhal mstit otce v krále synu.
 Já všade hledám tě Carlose z Kastilie,
 neb záští zděděné v rodinách našich žije,
 Bez výtek, soucitu, otcové život celý
 se rvali třicet let! Nadarmo otci mřeli!
 Jich záští žije dál! Mír nesklonil se k nim,
 jich synové tu jsou, dál hřmí to bojem zlým.

Ten sňatek prokletý tvým tedy dílem jest?
Tím líp. Já hledám tě, ty vcházíš do mých
cest!

Doña Sol.

Vy děsíte mne!

Hernani.

Vím, posláním kletby stížen,
mám děs i před sebou, však stojím neponížen.
Tož slyšte, onen muž, jež vzít si máte mladá,
Ruy Silva, ujec váš, grand Kastilský a rada,
vévoda z Pastráňy a boháč z Aragonu,
vám může náhradou, že mladost jeho v sklonu,
dát zlata, klenotů, vám přinést poklad celý,
že můž' plát vaše skrán' i mezi králů čely,
že mnohá královna můž' svojí vévodkyni
stav, jmění závidět i slávu již ji stíní.
Tak věci mají se. Já chudý, pouhý hoch,
jenž mám jen hvozdy své, kam prch' jsem
bosonoh,
moh' slavný též mít znak, v slavného jména
zdobě,
jež ssedlé krve rez mi przní v této době;
snad měl bych práva též, teď pochována
v stínu,
jež popraviště šat v svém černém halí klínu,
a která v čekání, když neklamou se, jednou
se z této pochvy mé, i s mečem mojím
zvednou.
Však v době čekání z žárlivých nebes věru

den, voďu jen a vzduch, vřech lidí vĕno, beru.
 Buď vĕvody neb mne se zbavte, vyvoliti
 z nās obou nutno jest, jej vzít, buď za mnou
 jíti.

Doňa Sol.

Chci s vámi jíti.

Hernani.

Jak? V mých drsných druhů řad?
 Tĕch psanců, jmĕna jichž zná dobře napřed kat,
 jichž srdce ani meč se neotupí, hnĕv
 jež pohání vřdy v boj, nějakou mřtíti krev?
 Vy chcete veleti mé rotĕ, jak se říká,
 zda víte, před sebou že zříte loupežníka?
 Když celým Španĕlskem mě řtvali, já sám

v lesích

na horách nejvyšřích, ve skalnatých jich tesích,
 kde orel jedinĕ vás v ředém mraku vidí,
 byl přijat doma jak u Katalonských lidí.
 U tĕchto horalův, jež vážní, volní, chudí,
 jsem vyrost' a dnes tři tisíce reků vzbudí
 můj hlas, když v horách jich můj roh se
 rozlaholí.

Strach máte? Rozvažte, než srdce vaře zvolí,
 jít za mnou do lesů, na hory, ve skal tlum
 ku lidu, rovnému přiřerám vařich dum,
 kde nutno každý hlas, zvuk, ruch, krok pode-
 zřívát

a spátí na mechu a z horských zdrojů pívát,
 a v noci naslouchat, konejšíc choré dítě,

nemuknout, koule vám kol uší fičí hbitě,
být se mnou tulačkou a psancem, v době
jít se mnou za otcem, kam půjdu, — k popra-
višti. příští

Doña Sol.

Chci s vámi jíti.

Hernani.

Jak? Strýc bohat je a šťastný,
ni skvrny nenese erb jeho otce jasný,
on zmůže všecko, on vám s rukou svojí dává
poklady, tituly . . .

Doña Sol.

Co jest mi jeho sláva.
My zítra odjedem, za odvahu mou smělou
jen vy mne nehaňte! Jsem vaší duší celou.
Jste démon, anděl můj? Já nevím, co jen
chcete,
chci poslouchati vás, zde zůstaňte, či jděte!
Jsem s vámi. Nevím proč. Můj duch potřebu
cítí.
a tuto jedinou vás zřítí, všady zřítí
a ustavičně, vždy. Krok váš když hasne v hluši
mně, zdá se, vlastní mé že srdce sotva buší.
Mně všady scházíte, já scházím sama sobě,
jen po vás otáčím se touhou v každé době,
však sotva zazní krok a ve můj sluch se
vkrádá,

jež čekám každý mžik a který mám tak ráda,
tu teprv vzpomínám, že žiju vskutku zas,
má duše zbouzí se, když tuší blízko vás!

Hernani

(tiskna ji v náruč).

Má!

Doña Sol.

Zítرا v půlnoci. Přiveďte druž jen svoji
pod okno, statečná chci silná býti v boji,
jen třikrát zabušte!

Hernani.

A víte kdo já jsem?

Doña Sol.

Co na tom, pane můj? Jsem tvojí, tak mne
vem!

Hernani.

Nuž, chceš-li opravdu jít se mnou, slabá ženo,
ty musíš zvědětí můj stav, můj los, mé jmeno,
ký osud v pastýři Hernaním zlý je skryt,
zda chceš si lupiče, jenž v kletbu dán jest,
vzít?

Don Carlos.

(otevře s hřmotem dvéře skříně).

Kdy s historií svou u konce budete?
Myslíte, že mám ráj v té skříní prokleté?

(Hernani couvne udiven. Doña Sol vzkřikne, upadne v jeho náruč, upírajíc na Dona Carlose udivený pohled.)

Hernani

(ruku na koši svého meče).

Kdo jste?

Doña Sol.

Sem! Na pomoc!

Hernani.

Vy, doňo, tichá buďte
a oči žárlivé svým křikem neprobudte!
Když já jsem blízko vás, buď co buď, toho
dbejte,
než svoji na pomoc nikoho nevolejte!

(K Donu Carlosovi.)

Co vy jste dělal zde?

Don Carlos.

Já — sotva podle všeho
jsem cválal na oři tmou lesa hlubokého.

Hernani.

Kdo po urážce škleb si dovoluje, vzdává
se smíchu sokově . . .

Don Carlos.

Dle svého každý práva!
My mluvmе upřímně. Vy madame zde rád
máte,

jí černém ve zraku svůj denně zhlížíváte.
To dobře, rovněž já mám rád ji a chci vědět,
jak oknem lezete, já často musel hledět,
sám venku zůstatí —

Hernani.

Ó, pane! Čest svou sázím,
že hrdý přinutím vás vyjít, kudy vcházím.

Don Carlos.

To uvidíme hned. Svou lásku paní dáti
jsem volný. Děle se. Zřím v její duši pláti,
tak mnoho dobroty a něhy, milování,
že ještě pro dva dost má lásky tato paní.
Dnes večer chtěje už svůj podnik k cíli vésti,
za něho pokládán jsem byl, mám věru štěstí,
zde skryl se, slyšel vše, proč bych to skrývat
musil?

Však špatně slyšel jsem a příliš jsem se dusil
a pak jsem vestu svou francouzskou zle si strhal,
teď vystupuji však —

Hernani.

Ba, nač bych časem mrhal,
můj meč chce z pochvy též.

Don Carlos

(jej pozdravuje).

Jak, pane, libo vám!

Hernani

(tasí svůj meč).

Nuž pozor!

(Don Carlos tasí.)

Doña Sol

(vrhají se mezi oba).

Hernani!

Don Carlos.

Vy ztište se, madame!

Hernani

(k donu Carlosovi).

Své jméno rcete mi!

Don Carlos.

Vy přejte mi čest svého!

Hernani.

To ztájím, osudné si nechám pro jiného,
 jenž jednou ucítí pod mojím kolenem
 mé jméno v uších svých a kord můj v srdci
 svém.

Don Carlos.

Nuž, jméno jiného!

Hernani.

Spíš pozor dej, braň sebe,
 co je ti do něho!

(Skříží meče. Doña Sol chvějící se klesne na křeslo. Rány na
dvěře.)

Kdo klepá! Dobré nebe!

(Zápasící se zarazí. Vstoupí Josefa postranními dvířkami celá
polekána.)

Hernani

(k Josefě).

Kdo klepe?

Doña Josefa

(k Doně Sol).

Vévoda! Ó, věc to neslychána;
vévoda vrátil se . . .

Doña Sol

(ruce vzpínajíc).

Nebesa, zlá to rána,
vše ztraceno je teď!

Doña Josefa

(rozhledne se kolem).

**Kdo cizí tu — a meče?
To pěkné věci jsou — a oba v prostřed seče?**
(Oba zápasící zastrčili své meče do pochev. Don Carlos se za-
halil do svého pláště a vrazil si klobouk do očí. Nové rány.)

Hernani.

Co dělat?

(Rány.)

Hlas

(venku).

Doňo Sol! Otevřte!

(Doňa Josefa udělá krok ke dveřím. Hernani ji zastaví.)

Hernani.

Stavte chůzi!

Dona Josefa

(vytáhne růženec).

Ach, svatý Jakube, nás vyprostiž z té hrůzy!

(Nové rány.)

Hernani

(ukazuje Donu Carlosovi na skříň).

Co skrýt se?

Don Carlos.

Do skříně?

Hernani

(ukazuje její dvéře).

Jen vstupte, krátká koba,
však vejdem se tam!

Don Carlos.

Dík, velká pro nás oba.

Hernani

(ukazuje na tajná dvířka).

Tak prchněm tudyhle . . .

Don Carlos.

Já zůstanu, jak zříte!

Hernani.

Vás tisíc ďáblů sper, tohle mi zaplatíte!

(K Doně Sol.)

Mám zatarasit vchod?

Don Carlos.

Otevřte, pravím vám!

Hernani.

Co díte?

Don Carlos

(k poděšené Josefě).

Otevřte. já velím!

(Stálé rány. Doña Josefa, třesouc se, jde otevřítí.)

Doña Sol.

Umírám!

3. Scena.

Předešlí. Don Ruy Gomez di Silva (bělovlasý
a bělovousý v černém šatě. Sluhové s pochodněmi).

Jak cizí muži zde, u neteře mé, v noci?

Zde světla potřebí! Sem blíž mi ku pomoci!

(K Doně Sol.)

Svatý Jan z Avilly mým svědkem buď, jej

žádám,
jsme tři zde, za to mám, že o dva víc tu,
madame!

(K oběma mladým mužům.)

Vy, mladí rytíři — co děláte zde asi?
Když Cida s Bernardem jsme měli v dávné
časy

ti obři Španělska a světa chodívali,
by starce ctili jen a dívky chránívali.
To byli siláci, jež lehčej' nesli kovy
na zbroji, pancíři, než vás váš samet nový.
Ti k vousům šedivým jen slušnou úctu měli,
jak dámy klekati jen ve kostelích směli,
jim zrada neznáma, rád každý věřil tomu,
že jediný jich cíl, čest hájit svojich domů.
Když chtěli ženu mít, ji brali čistou za dne,
meč v pěsti sekeru, neb oštěp v ruce pádné.
Co však se ničemů tkne, kteří večer spějí,
na zálety a zrak vždy k patám obracejí
a noci svěřují své bezctné choutky jen,
za zády manželů čest kradou jejich žen,
jsem přesvědčen, že Cid, nás všech veliký děd
by zval je podlými, je kleknout nechal hned,
vzal by jim šlechtictví, jež každý usurpoval,
a plochou meče erb že jim by spoličkoval.
To myslím, ač můj duch dost nerad při tom
mešká,
by staří dělali všem lidem ode dneška.
Co tady děláte? Má návštěva ta hlásat,
že stár jsem, že můž' mláď se na mne šklebem
kasat?

Mně smát se, vojínu, jenž u Zamory bil se?
 Když půjdu kolem, kmet, se smát? Kdo
 omýlil se?
 Z vás žádný nebude se smát.

Hernani.

Ó, pane!

Don Ruy Gomez.

Tiše!

Vy máte sekery, meč, oštěp, plné číše
 a zbujné kvasy své a sokoly, psy, hony,
 a serenády své, když večer, pod balkony,
 na přilbách chocholy, kabátce hedbávné,
 své karnevaly, hry a plesy zábavné
 a nuda schvátí vás, za každou cenu hračky
 vám třeba. Aj, tu kmet, dost dobrý v tyto
 pračky,
 tu hračku na kusy! Však Bůh tu sílí kmeta.
 Ach, kusy z hračky té do vašich tváří vmetá!
 Teď za mnou!

Hernani.

Vévodo . . .

Don Ruy Gomez.

Jen za mnou, páni milí!
 Což jsme snad na směšnou to frašku nastrojili?
 Mám poklad u sebe. To čest je dívky mladé,
 čest ženy, ku které čest rodiny se klade,
 tu dívku já mám rád, je než má, v krátké době

svých rukou prsteny my vyměníme sobě,
já za čistou ji mám a svatou mužům všem.
Na chvíli odejdu, Ruy Gomez Silva jsem,
a nesmím zkusiti, by na vzdor tomu všemu,
cti zloděj nevlplšzil se až ke krbu mému.
Zpět lidé bez duší, dřív umyjte si dlaně,
nám ženy przníte, vztahnuvše paž svou na ně.
Ne, dobře! Co tu mám, ať také rozdáváte,

(strhne svůj řetěz)

zde šlapte nohami v prach i mé rouno zlaté!

(shodí klobouk na zem)

Mně vlasy vyrvete, je zhanobte jak chcete,
a zítra s chloubou tou se městem rozejděte,
že žádný zhýralec nezprznil zdivočilý
na skrání ryzejší vlas více než můj bílý!

Doña Sol.

Ó, pane!

Don Ruy Gomez

(k své strážci).

Sluhové a panoši, sem v seč,
sem dýku, sekeru i toledský můj meč,

(K oběma.)

a za mnou pojdte již!

Don Carlos

(předstoupí o krok).

To, pane . . . první není,
oč může jednati se v tomto okamžení,
když císař německý, Maxmilian, zhas' právě.

(Odhodí svůj plášť a odkryje obličej zakrytý kloboukem.)

Don Ruy Gomez.

Ty žerty? — Bože! — král!

Doña Sol.

Král! ...

Hernani

(oči se mu zajiskří).

Španělský v své slávě!

Don Carlos

(vázně).

Já, Carlos. — Vévodo, což zbláznil jsi se věru? Děd císař umřel již. Já v spěchu v podvečeru, jak dozvím se to, hned již k tobě pospíchám jak k svému věrnému vasalu, rád jejž mám, se s tebou poradit jdu incognito, v noci, to prosté, k čemu křik, volání po pomoci?

(Don Ruy Gomez pošle kynem ruky pryč své lidi, přiblíží se k Donu Carlosovi, ježž Doña Sol pozoruje s bázni a překvapením a na nějž Hernani upírá ze svého kouta jiskřící oči.)

Don Ruy Gomez.

Však proč jste váhali mi dvěře otevřítí?

Don Carlos.

Proč? Sám jsi nepřišel, dav za tebou se řítí, mě vede tajemství v tvůj palác v noci ztmělé, já mám je vyprávět tvých sluhů druží celé?

Don Ruy Gomez.

Promiňte, Výsosti!

Don Carlos.

My vlídně to již berem.
Já do Figuère kdys tě volal gouvernerem,
kdo nyní asi tvým se gouvernerem stane?

Don Ruy Gomez.

Ach, prosím, odpusťte . . .

Don Carlos.

Dost řeči o tom, pane.
Tak císař mrtev jest.

Don Ruy Gomez.

On děd Výsosti vaší,
je mrtev?

Don Carlos.

Velký bol tím v srdce mé se snáší.

Don Ruy Gomez.

Kdo jeho nástupce?

Don Carlos.

Vévoda Saský v šiku
jest první, František pak další z nápadníků.

Don Ruy Gomez.

Kde sejdou ku volbě se kurfirstové říše?

Don Carlos.

Snad v Aix la Chapelle, mním, anebo v Špýru
spíše,
či v Frankfurtě.

Don Ruy Gomez.

Náš král, Bůh prodluž nám dny jeho,
být nechtěl císařem?

Don Carlos.

Toť cíl života mého!

Don Ruy Gomez.

Vám také náleží.

Don Carlos.

Vím.

Don Ruy Gomez.

Otec — dráha skvělal —
byl arcivévodou Rakouským, a říše celá
přec nemůž' zapomít, že vaším dědem byl,
jenž právě purpur si za rubáš proměnil.

Don Carlos.

Pak měšťanem jsem s Gand.

Don Ruy Gomez.

Já jednou v mládí svém
zřel děda vašeho. Ach, jediný tu jsem
z celého století, vše druhé mrtvo již.
To císař velký byl a mocná jeho říš.

Don Carlos.

Řím můj jest.

Don Ruy Gomez.

Povahy on nebyl tyranské
a hlavu vhodnou měl k postavě germánské,
(Skloní se k rukám krále, jež ltbá.)
Ó, jak vás lituji! To hoře! Jste tak mlád!

Don Carlos.

A Sicilii chce zpět papež, dám ji rád,
neb císař nemůže svou Sicilii zváti,
jak synek poslušný chci Neapol mu dáti,
když dá mi císařství. Chci orla, uzřím brzy,
zda hlodat orlata on bude ještě drzý!

Don Ruy Gomez.

Ó, s jakou radostí on, trůnů veterán,
by vínek císařský zřel na skrání Vaši vtkán!
Ach, pane, s vámi proň my pláčem věrni
vždycky,
byl velký dobrý pán a velmi katolický!

Don Carlos.

Je papež obratný. — Co je to Sicilie?
 jen ostrov, visící na konci Italie,
 cár moji u říše, jenž rozedraný visí,
 po straně táhne se, s Španělskem nesouvisí.
 — Co s tímto hrbatým ostrovem, koncem nitě
 jenž přišit k císařství, sem nůžky okamžitě,
 říš špatně zřízenou vy máte stále, spějte.
 Sem pojdte s nůžkami, ji pěkně ostříhejte! —
 Dík, svatý Otče, dík, jen šťastnou ruku míti,
 chtěl svaté říši bych víc takých cárů vzíti,
 a kdybych kusů pár měl při tom míti ztráty,
 ostrovy, hrabstvími bych sflikoval své státy!

Don Ruy Gomez.

Ó, jen se potěšte! Jsou spravedlivých kraje,
 kde mrtvým světější odměna větší zraje!

Don Carlos.

Ten první František, je samá ctižádost.
 Což na své královské Francii nemá dost?
 Když mrtev císař teď, on šilhá po trůnu,
 měl víc by pozor dát na vlastní korunu!
 Ke kmetu Ludvíku říkával císař děd:
 Já Bohem otcem být, dva syny míti, hned
 by starší Bohem byl, francouzským králem
 mladší.

Můž' míti František naděje na trůn?

Don Ruy Gomez.

v to jeho vítězství.

Stačí

Don Carlos

Vše měnit nemám vůli,
cizince voliti, je zákaz zlaté bully.

Don Ruy Gomez.

Pak vy jste cizincem, vy Hispanie králi!

Don Carlos.

Jsem hrdý měšťák z Gand.

Don Ruy Gomez.

Poslední války vzpaly
do výše Františka, jest velký, vítězící.

Don Carlos.

Však orel, který snad mé vzroste na přilbici,
též rozpne křídla svá —

Don Ruy Gomez.

Latinsky hovoříte?

Don Carlos.

Dost špatně.

Don Ruy Gomez.

Chyba to, německá šlechta, víte,
jest ráda když se s ní mluvívá po latině.

Don Carlos.

Však spokojí se již, když v hrdé španělštině
ji oslovím, ó věz, nesejde na jazyku;

ó věř mi, hrdě jen když mluvit máme v zvyku.
 Do Flander odjedu. Je třeba, Silvo drahý,
 bych císař vrátil se. Však francouzský král
 vším začne hýbati; jej třeba předejítí.
 Za krátko odjedu. záhy

Don Ruy Gomez.

Nás chcete opustiti,
 než byste Aragon těch spasil lotrů, kteří
 kol řadí divoce a všady v lesů šeři?

Don Carlos.

Má z Arcos vévoda rozkaz, je rozprášit.

Don Ruy Gomez.

Tož račte vůdci jich týž rozkaz udělit,
 by k tomu svolil jen —

Don Carlos.

Kdo je to? Jmeno jeho?

Don Ruy Gomez.

Je nevím. Drsný brach se zdá být podle všeho.

Don Carlos.

Teď kdesi v Galii se skrývá — díky Bohu,
 s dost malou posádkou, já lehounce jej zmožu.

Don Ruy Gomez.

Dost na blízku prý jest, ač klam to, dí se
všady.

Don Carlos.

Ba jistě klam je v tom! Noc dnešní přespím
tady.

Don Ruy Gomez

(ukloní se až k zemi).

Dík Vaší výsosti!

(Zavolá své sluhy.)

Čest' všecku mému hosti.

(Sluhové se vrátí s pochodněmi. Vévoda je seřadí do dvojití řady až do pozadí komnaty. Mezitím se přiblíží Doña Sol zvolna k Hernanimu. Král oba pozoruje.)

Doña Sol

(tiše k Hernanimu).

Tak zítra pod oknem o půlnoci — to dosti
v dlaň třikrát tlesknete!

Hernani

(tiše).

Tak zítra!

Don Carlos

(k sobě).

To mi vhod!

(Nahlas k Doně Sol, k níž se galantně přiblíží.)

Bych ruku podal vám, ó svolte na rozchod!

(Doprovodí ji ke dveřím, ona odejde.)

Hernani

(ruku za ňadry na jílci své dýky).

Ó dobrá dýko má!

Don Carlos

(vrátí se, k sobě).

Můj muž se nemá k řeči.

(Vezme stranou Hernaniho.)

Já prokázal Vám čest, se utkat s vámi v seči,
 jste podezřelý mně z důvodu nejednoho;
 leč králi Carlosu se nezdá zradu z toho
 chtít snouti. Jděte jen. Ba, chci váš útěk kryti.

Don Ruy Gomez

(se vrátí a ukazuje na Hernaniho).

Kdo ten je?

Don Carlos.

Z lidí mých, jej nechte odejít!

(Odchází se sluhy s pochodněmi, vévoda kráči před králem se
 svíci v ruce.)

4. Scena.

Hernani

(sám).

Ba jsem z tvé družiny, ó králi! Jsem z ní, jsem!
 Já vskutku sleduji tvé kroky nocí, dnem,

v své ruce dýku mám, zrak po tvé stopě
 schýlen,
 jdu, v tobě sledovat tvůj rod, můj rod je
 pilen.

A teď mým sokem jsi. Já na okamžik pouze
 se zmítal ve zášti a v lásky mocné touze,
 dost místa nebylo v mém srdci pro vás oba,
 k ní láskou na chvíli usnula zášti zloba.

Však ty že tomu chceš, že ty přicházíš sám,
 abys mi připomněl, já, dobrá! vzpomínám!

Tvou váhu nejistou má láska nyní kloní,
 že miska ku zášti se zcela chýlí pro ni.

Ó jsem z tvé družiny, sám řek's to a věř není
 žádného dvořana, strážce tvých probuzení,
 a mana, jenž tvůj stín z padoušství libat

může,
 jenž byl by odpřísáh' v tvých službách srdce
 muže,

psa není v paláci, jenž cvičen hlídat krále,
 jenž líp by šel než já po tvých stopách stále.

Co šlechta Kastilská od tebe může chtít,
 jen duté tituly, jen hračky, jež se třpytí,
 neb jehně ze zlata, jež na hrdlo si věší.

Tím bláznem nebudu, to nic mne nepotěší.

Co žádám od tebe, to není přízeň marná,
 to z těla duše je, to krev je žil tvých žárná,
 to vše, co dýka můž' ve srdci najít snadno,
 když vraždíc zuřivá v něm dlouho ryje na dno.

Jdi, já jdu za tebou a nad tebou já bdím,
 ty se mnou kráčeš dál a k uším hovoř mým,
 jdi, já jdu za tebou, tě sleduji a slídím,

bez ruchu skokem svým za tvým se rychle
pídím,
ty neobrátiš skrání, ó králi, v denním jase
mne abys neviděl hrozného při tvém kvase,
ty v noci očích svých též neodvrátíš, králi,
bys nezřel žhoucí mé se točit po tvých zdáli!

(Odejde tajnými dvířkami.)

(Opona spadne.)

Jednání II.

Bandita.

Saragosa. Patio v paláci Silvy. Na levo velké zdi paláce s oknem na balkon. Pod oknem malá dvířka. Na pravo a v hloubi domy a ulice. Je noc. Tu a tam po façadech domů je viděti některé ještě osvětlené okno.

1. Scena.

Don Carlos, Don Sancho Sanchez de Zuniga, hrabě de Monterey, Don Matias Centurion, markýz z Almúñany, Don Ricardo de Roxas, pán z Casapalmy.

(Přijdou všichni čtyři s donem Carlosem v čele, s klobouky vtlačenými, zahaleni do dlouhých plášťů, jichž spodní kraje mečí jejich nadzvedají.)

Don Carlos

(prohlíží balkon).

Zde balkon! Dvěře zde — Vše krev má
roznícená.

(ukazuje na okno tmavé).

Zde pouze tma, leč kol jsou světla rozsvícena,
 (téká očima po osvětlených oknech)
 kde bych je nechtěl mít, jen to se v tmách
 ztrácí,
 kde světlo chtěl bych zřít!

Don Sancho

Promluvme o tom zrádci!
 Vy nechal jste jej jít?

Don Carlos

Jak pravíš, zmizel v mžik.

Don Matias

Dost možná, že to byl té rotý náčelník!

Don Carlos

Ať byl již náčelník či hejtman, sotva král,
 jenž nese korunu, v tom vznešenější stál.

Don Sancho

Slul, pane?

Don Carlos

(oči upřené k oknu).

Muňoz snad —

(s posuňkem člověka, jenž se rázem rozpomíná).

Či Fernan —

Končil s I.

Don Sancho

Snad Hernani?

Don Carlos

Ba, tak.

Don Sancho

To on!

Don Matias

Tak Hernani?

To chef!

Don Sancho

Na hovor jich zde vzpomínáte nyní?

Don Carlos

(jenž oči s oken nepusti).

Já neslyšel jsem nic v prokleté oné skříní!

Don Sancho

Když jednou měl jste ho, proč jste ho
propouštěl?

Don Carlos

(přísně se obrátí a dívá se mu v tvář).

Mne hrabě z Monterey by vyslychati chtěl:

(oba pani ucouvnu a mlčí).

Však proň se netrudím, co po jeho mi hlavě,
chci jeho milenku, neb tu miluju žhavě.

Ty černé oči dvě, tak luzně setmělé
 dva paprsky jsou, dvě zrcadla, přátelé,
 já z historie jich jen tři jsem slova slyšel,
 tož zítra, v tmavou noc vás čekám, byste
 přišel.

Však to jest hlavní věc. Zda výborné to není,
 co tento bandita, jenž v galana se mění,
 při vraždě zpozdí se neb s vykopáním hrobu,
 já z hnízda holoubka mu vyberu v tu dobu.

Don Ricardo

Vás moh' by výsosti cíl dokonalý svábit,
 vzít z hnízda holoubka však při tom supa
 zabít!

Don Carlos

To hrabě výborné! Vy pevnou ruku máte!

Don Ricardo

(ukloní se hluboce).

Proč Vaše výsosti mne hrabě nazýváte?

Don Sancho

(živě).

To mýlka!

Don Ricardo

(k Donu Sanchovi)

Hrabětem král pasoval mne.

Don Carlos

Jděte!

(k Donu Ricardovi).

Mne upad' titul ten, jej zvedněte, když chcete!

Don Ricardo

(znovu se kloně).

Dík!

Don Sancho

(k Donu Matiasi).

Pěkný hrabě to! To hrabě namátkou!

(Král se prochází v pozadí prohlížeje netrpělivě ozářená okna oba pánové hovoří v popředí.)

Don Matias

(k Donu Sanchovi).

Co učini král pak s tou děvou přeslalkou?

Don Sancho

(dívá se na Dona Ricarda přes rameno).

Z té? Z té se hraběnka — pak dvorní dáma
stane,
až syna dá mu pak, ten králem bude —

Don Matias

Pane,
jak bastard byl by král? — Necht' výsost' by
to chtěla,
ó věřte, z hraběnky že krále neudělá!

Don Sancho

Markýzkou bude pak, markýzi roztomilý!

Don Matias

Pro země dobyté bastardi vždycky byli.
Jsou místokráli vždy — Jich užívá se k tomu.

Don Carlos

(se vrací).

Zda oči žárlivé nejsou ta okna domu?
V dvou zhasli konečně — přec jednou! — Bohu
díky!

Jak chvíle čekání jsou nejdelšími mžiky!
Kdo pohnat umí čas největší rychlostí?

Don Sancho

To často říkáme u Vaší výsosti.

Don Carlos

Však zatím u vás to můj, páni, říká lid!

(Poslední osvícené okno se stmělo.)

— Již zhaslo v posledním!

(Obrácen k balkonu Doni Sol, který je stále tmavý.)

Však tady ani svit!

Ó kleté okno ty! Dnes právě noc je tmavá,
ó zjev se, Doño Sol, jak hvězda v stínu vstává!

(K Donu Ricardovi.)

Je půlnoc?

Don Ricardo

Bude již.

Don Carlos

Čas dovésti to k cíli,
vždyť může přepadnout nás druhý v této chvíli.

(Okno Dony Sol se osvíti. Je vidět její stín jak se rýsuje
v ozářených tabulích.)

Sem druzi! Pochodně! Stín její v okně leží,
den nikdy neviděl jsem krásný tak a svěží.
Teď rychle znamení jí dejme, na něž čeká,
tři rány do dlaní — ó tím se nepoleká!
Za chvílku bude zde! Však velký počet nás
by postrašit ji moh' — vy tři, já prosím vás,
v stín dál se ukrejte, po druhém pilně sliďte,
o oba milence se rozdělíme, vidte,
já vezmu milenku, buď vaším loupežník!

Don Ricardo

My pěkně děkujem!

Don Carlos

Jak objeví se, v mžik
opuště úkryt svůj a do něho se dejte
a mocí, píkami jej udolati dbejte,
než k sobě přijde zas, já krasavici v chvat
do dálky unesu. Pak budeme se smát.
Jej nezabijte však, jeť při všem statný přec
a v sled smrt člověka jest velmi vážná věc.

(Oba pánové se ukloní a vzdáří. Don Carlos nechá je odejít pak zatleská do dlaní dvakrát po sobě. Po druhém zatleskání okno se otevře a Doña Sol se objeví na balkoně.)

2. Scena.

Don Carlos — Doña Sol.

Doña Sol
(na balkoně).

Jste to vy, Hernani?

Don Carlos
(stranou).

Teď mlčet, vrchol všeho!
(zatleská znovu).

Doña Sol

Již jdu.

(Zavře okno, zkad světlo zmizí. Po vteřině otevrou se malá dvířka, Doña Sol vstoupí nesouc lampu v ruce, pláští má na ramenech.)

Můj Hernani!

Don Carlos

(vrazí si klobouk hlouběji do očí a prudce k ní se přiblíží).

Doña Sol
(upustí lampu).

To nejsou kroky jeho!

(Chce zpět Don Carlos běží za ní a zadrží ji za ramena.)

Don Carlos

Ó Doño Sol . . .

Doña Sol

Ni hlas to jeho není, běda!

Don Carlos

Čí lásky plnější hlas ucho tvé zde hledá?
Je vždy to milenec a tenkrát je to král!

Doña Sol

Král?

Don Carlos

Promluv, poroučej, království by ti dal
ten, jehož roztrhnout chceš sladké jarmo, stůj,
jest pán a vladař tvůj, Don Carlos, otrok tvůj!

Doña Sol

(chtíc se vyprostit z jeho loktů).

Hernani! Na pomoc!

Don Carlos

To pravý, správný děs!
Na místě bandity král drží tebe dnes!

Doña Sol

Ne! Banditou jste vy. Což vy se nestydíte?
Já rdím se za vás v tom, co vy se nezardíte!

Toť vaše skutky jsou, z nichž vaše vstát má
sláva?

Chtít dívku násilím unést, noc když tmavá?
Oč lepší bandit můj, oč stokrát lepší, žel,
tam kde svou duši má, byť on svůj původ měl,
dle srdce výsosti Bůh kdyby stavy dělil,
jej byl by do krále, vás do zloděje vtělil!

Don Carlos

(snaží se strhnouti ji k sobě).

Madame . . .

Doña Sol

Že otec můj byl hrabě, nevíte?

Don Carlos

Jste vévodkyní hned!

Doña Sol

(jej odstrkuje).

Hanba, co mluvíte!

(Ustoupí o několik kroků.)

Co, Done Carllose, být může mezi námi?
Krev pro vás otec můj prolíval kaskadami,
jsem dcerou šlechty, co z této krve vstalo,
je na nevěstku moc a na manželku málo.

Don Carlos

Princezno?

Doña Sol

Carlose, vy dívkám z ulice
svou láskou poslužte, mě nutí velice,
když se mnou jednáte hanebným způsobem,
vám dokázati v ráz, že dáma, žena jsem!

Don Carlos

Zde jmeno mé, můj trůn, snad váš vzdor povolí,
lze císařovnou být, královnou . . .

Doña Sol

Nikoli!
To léčka. Jinak však, výsosti, mluvmе zpřima,
o vás tu není řeč, a mne ta pravda jímá,
že raděj' jít chci s ním, s Hernaním, svojím
králem

bez řádů, mimo svět a na útěku stálém.
Hlad, žízeň snášeti a prchat rok co rok,
a tvrdý jeho los sledovat krok co krok,
boj, exil, samotu, děs, bídu se vším zlem,
než císařovnou být a s vámi, císařem.

Don Carlos

Jak muž ten šťastný jest!

Doña Sol

On, bědný psanec, chudý.

Don Carlos

Jen když jest milován — Co psanství mu a
a trudy!

Však, běda, já jsem sám. S ním anděl jde
v své touze.

— Vy máte ke mně zášť?

Doña Sol

Vás nemiluji pouze.

Don Carlos

(chopí ji s násilím).

Zda milujete mne, či ne, mně jedno věru,
Svou rukou silnější než vaše já vás беру,
vy se mnou půjdete, chci tomu, uvidíme,
zda pro nic Indii, Španělsku vévodíme!

Doña Sol

(se brání).

Ó mějte soucit jen! — Vy výsost jste a král,
markyzku, hraběnku vám volno byste vzal
dle svojí libosti, ty všecky dvorní dámy
dost lásky najdou vždy, se dohodnouti s vámi.
Však on, můj vyhnanec, co s nebes rozmaru
zve svým? Vy Aragon, vy máte Navarru
A Léon, Murcii a dosti k tomu zemí.
A Flámsko, Indii i s doly zlata všemi,
vy máte císařství, jež uzná každá vláda,
tak velké, slunce v něm že vůbec nezapadá
a když tak máte vše, vy, králi, v jaké touze
mne byste tomu vzal, jenž chudšas, mne má
pouze?

(Klesne před ním na kolena, on se snaží ji odvléci.)

Don Carlos

Pojď! já neslyším nic, pojď, doba rychle mijí,
když půjdeš, vol si, dám ti z čtyř svých Hispanií
tu, již si vyvolíš!

(Ona se zmitá v jeho náruči.)

Doña Sol

Pro svoji pane čest,
jen tuto dýku chci — a hle již její jest!

(Vytrhne mu dýku z opasku, on ji pustí a couvá.)

A nyní — o krok dál! To zkuste!

Don Carlos

Kouzelnice!

Již nedivím se, jak lze milovati lvice!

(Chce postoupiti, ona zvedá dýku.)

Doña Sol

Jen krok, vás zabiju a sebe!

(On opět couvne, ona se odvrátí a hlasně vykřikne.)

Milý! Slyš!

Hernani!

Don Carlos

Mlčte přec!

Doña Sol

(zvedajíc dýku).

Jen krok, jste mrtev již!

Don Carlos

Madam, až ve krajnost mou něhu obracíte;
já, bych vás přinutil, tři muže mám zde skryté.

Hernani

(náhle se objeví za ním).

Z nich jeden zapomín!

(Král se obrátí a vidí Hernaniho státi bez hnutí v stínu za sebou, ten má paže skřížené pod širokým pláštěm, který jej zahaluje, pouze kraj klobouku má nadzvednutý. Doña Sol vzkřikne, běží k Hernanimu a otočí jej pažemi.)

3. Scena.

Don Carlos — Doña Sol — Hernani.

Hernani

(stále bez hnutí s rukami skříženýma se žhavým stále na krále upřeným pohledem).

Svědkiem bych nebe vzal,
že z duše své bych rád jej hledal trochu dál!

Doña Sol

Mne spaste, Hernani!

Hernani

Má drahá, nač té hrůzy?

Buď klidna!

Don Carlos

Po městě, co dělají mí druzi?
Tak projít nechali cikánů vůdce v noci!

(volá)

Ha, Monterey!

Hernani

Ten jat s druhými v naší moci,
na chabý jejich meč nač volat? Vy se vzdáte,
za tři, jež voláte, já mám jich šedesáte.
Z těch jeden za čtyři je z vašich. Konec boji!
Líp mezi sebou my skoncujem hádku svoji.
Jak, vy jste ruku vztáh' po této dívce, zdali
to bylo moudré jen, Kastilský pane králi?
To podlé bylo spíš!

Don Carlos

(pohrdavě se usmívá).

Pan loupežník se brání,
m ně dělá výčitky!

Hernani

Škleb? Nejsem králem ani;
leč králem uražen a nádavkem být k smíchu,
to probouzí můj hněv a povznáší mou pýchu
až k němu! Třeste se, kdo uráží mne směle,
nad krále přilbici je horší nach v mém čele!
Však vy jste šílenec nadějí klamnou zpilý!

(chytí jej za rameno).

Zda víte, čím to dlaň vás drží v této chvíli?

Nuž slyšte! Otec váš kdys zabil otce mého,
já nenávidím vás, neb vzal jste statky jeho,
já nenávidím vás: Touž ženu rádi máme,
já nenávidím vás — až z hloubi duše samé!

Don Carlos

To správné.

Hernani

Večer dnes, mé záští bylo v dáli.
Mne jedna touha jen, žár jeden mocně pálí,
po Doně Sol — Jdu sem, pln lásky, touhy, pláni,
zřím únos hanebný vy spáchat chcete na ní?
Vás najdu, kterého jsem dávno zapomněl,
ó pane, pravím vám, zle vy jste sešlel!
Ó done Carlose, v své vlastní lásky strži
jste pad', co útok křik? Zde ruka má vás drží,
sám, všady obklíčen, co tady podnikáte,
to chtěl bych zvědět přec?

Don Carlos

(hrdě).

Tak, vy mne vyslýcháte?

Hernani

Jdi, rukou neznámou já nechci abys pad,
by takto unikla mi moje pomsta snad,
a není člověka, než já, by tebe ťal,
nuž braň se!

(tast meč).

Don Carlos

Zůstávám vždy pán tvůj i tvůj král!
Tni. — Souboj není to.

Hernani

Jen pomni včera v boji,
že utkala se přec tvá šavle, pane, s mojí!

Don Carlos

To mohlo včera být, já neznal vaše jmeno
a vy ne titul můj! Dnes vše jest proměněno,
vy víte, kdo jsem já a navzájem znám vás!

Hernani

Snad.

Don Carlos

Souboj není to. Mne zabte, v jeden ráz!

Hernani

Že světci králové jsou přede mnou, vy mníte?
To má vás zachránit?

Don Carlos

Však vy mne zavraždíte!

(Hernani couvá, Don Carlos upírá naň své orlí zraky.)

Myslíte bandité, s vašimi pluky všemi
že možno beztrestně se valit ulicemi?
Co skvrn tu krvavých, co vražd tu, nešťastníci,
vy chcete šlechtné tu hráti s hrdou lící?

a že my ráčíme, oběti vaše, sečí
 hned ušlechtit váš kord s našimi srážkou meči?
 Vás zločin v spárech má, jej s sebou táhnete!
 Ne, souboj s vámi ne! Vy zpět a vražděte!

(Hernani chmurný a zamyšlený třímá několik okamžiků koš
 svého meče, pak se obrátí náhle proti králi a rozdrtí svůj meč
 o dlaždění.)

Hernani

Jdi tedy!

(Král se k němu na půl obrátí a dívá se naň hrdě.)

V lepší čas tvář tváří budeme sobě!

Jdi!

Don Carlos

Pane, dobře tak. Já král váš v krátké době
 se vrátím v palác svůj, mou první pečí bude,
 bych cenu vyhlásil na vaši hlavu všude.
 Či stalo se tak již?

Hernani

Ba dávno!

Don Carlos

Dál dím krátce,
 že dnešním dnem vás mám za rebella a zrádce
 a výstrahu vám dám, že všady, moje říš
 kam rozkládá se jen, jste v klatbě.

Hernani

Dávno již!

Don Carlos

Tak dobře.

Hernani

Francie jest přístav tady vedle.

Don Carlos

Až budu císařem, tu v klatbu říše hnedle
vás prohlásiti dám.

Hernani

Jak bude libo tobě.
Já světa zbytek mám, ti čelit ve tvé zlobě,
je dosti asyly, kde klesneš, otrok mdlób.

Don Carlos

A svět když bude mým?

Hernani

Mým potom bude hrob!

Don Carlos

Tvá drzá spiknutí já jedním rázem zhatím.

Hernani

Ó msta je kulhavá, jde zvolna, jistě zatím
však dojde —

Don Carlos

(polo s šklebem polo s pohrdáním).

Dotknout se, té dámy, již má rád
ten lupič?

Hernani

(jehož oči opět svítí).

Držím tě, to zapomněl jsi snad?
Ó pamatuj si jen, císaři římský příští,
že maličkého jsem tě držel na bojišti
v své pěsti, stisknout jen svou věrnou ruku,
bych zdrtil ve vejci ti orla císařského.
tvého

Don Carlos

To učin!

Hernani

Jdi jen, jdi!

(vezme svůj plášť a hodí jej králi přes ramena).

Ten plášť si vezmi juž,
neb čeká ne jeden na tebe ostrý nůž.

(Král se zahalí v plášť.)

Jdi klidný chráněn tak. Má pomsta opozděná
je vina, jiným že tvá skrář je posvěcená.

Don Carlos

Jenž se mnou mluvíte, ó pane, tak v tom mžiku,
kdys nečekejte víc ni milosti ni díků!

4. Scena.

*Hernani. Doña Sol.**Doña Sol*

(uchytí ruku Hernaniho).

Teď rychle prchněme!

Hernani

(odstrčí ji s něžnou vážností).

Vám, drahá, dobře sluší
 vždy v moje neštěstí stát při mně s větší duší,
 se nikdy nevzdávat a vždycky stejně chtít
 až ke dnu, do konce provázet moje žití.
 Toť velký úkol jest, věrnému srdci vhodný,
 však, Bože, ty to zříš, zda já jsem toho hodný,
 bych moh' s ní vesele do její sluje vnést
 nač král by žárliv byl, ten poklad, také štěstí!
 By mohla Doña Sol jít za mnou a mne patřit,
 bych moh' jí život vzít, jej s životem mým
 sbratřit,
 bez hanby odvléci ji v doupě svoje stinné,
 ach, času není dost; — mně popraviště kyne.

Doña Sol

Co díte?

Hernani

Tento král, jež tváří v tvář jsem zdeptal,
 mne jistě potrestá, že jsem se jeho neptal

a milost jemu dal — prch', v paláci svém skryt
on stráže svolává, své lokaje a lid,
své pány, katy své . . .

Doña Sol

Hernani, jak se třesu,
ó, prchněm rychle již do stínu tvojich lesů!

Hernani

My spolu? Nikoli! Čas minul k tomu pravý,
když se mi objevil ten obličej tvůj smavý,
tak dobrý, snášeti když láskou všeckos' chtěla,
co bědná bytost má ti poskytnouti směla?
Mé hory a můj les, mou bystřici — tvou vůlí,
jež plna soucitu, — chleb vyhnance a půli
jen lůžka na mechu, jež hustý les mi přeje.
Však popraviště půl — to srdce mé se chvěje,
to pouze pro mě jest, ó Sol, jen pro mne.

Doña Sol

i to jste slíbil mi!

Ne,

Hernani

(padne jí k nohám).

V té chvíli jedině,
kde snad se blíží smrt a za mnou v stínu stojí,
a chmurný rozsudek v můj chmurný osud strojí,
já prohlašuji zde, já psanec, starost v lebce
jenž nesu, narozen krvavé ve kolébce,

jak černý smutek, jest, jenž nad mým zívá žitím,
 jsem hoden závidi a já se šťastným cítím.
 Tys milovala mne, tys řekla mi to právě,
 žehnajíc skloněna k mé kletbou spjaté hlavě!

Doña Sol

(skloněna nad jeho hlavou).

Hernani!

Hernani

Žehnán buď ten los, tu květinu
 jenž nechal vyrůst mi, kde padám v hlubinu!
 (Vstane.)

Pro vás tu nemluvím, co mluvím na tom místě,
 to Bohu pravím jen, jenž poslouchá mne jistě.

Doña Sol

Kéž smím jít za tebou!

Hernani

To hřích by byl — pln slasti
 květ sladký trhaje se vřítit do propasti.
 Jdi, jeho vůni jsem vsál — na tom již mám
 dosti,
 tvé dny mnou zdeptané dej k lepším
 v budoucnosti.
 Jdi, toho kmeta vem. Já dám ti rozřešení,
 já vrátím se v svou noc, buď šťastna
 v zapomnění!

Doña Sol

Ne, půjdu za tebou, na hrob tvůj právo mám!
k tvým krokům připnu se.

Hernani

(tiskne ji v své objeti).

Ó, nech, ať prchnu sám!

(Pustí ji s pohybem křečovitým.)

Doña Sol

(bolestně ruce spínajíc)

Ty prcháš, Hernani? Jak šílená jsem byla,
já život dala ti, já sebe odsoudila,
za tolik lásky teď, za tolik trudu v žití
jen s tebou umírat, já štěstí nemám mítí?

Hernani

Jsem vyhnán, proklet jsem. Mně smutný osud
pad'.

Doña Sol

Ne, ty jsi nevděčný!

Hernani

(vzchopí se).

Ne, já zůstanu rád!
Ty chceš, já zůstanu. Pojď v náruč mou, mé
žití,
zde jsem a zůstanu, ty pokud budeš chtít!

Vše nechme, budme sví!

(sedne na lavičku).

Sem sedni na ten kámen!

Můj oblévá hled' zrak, tvých sladkých očí
plamen,
hled', zapěj píseň mi, již's často večer pěla,
co v černém oku tvém se perla, slza chvěla.
Nám patří chvíle ta, číš plna vzkypění,
ó hodně slasti! pij — vše druhé šílení!
Mluv ke mě, unes mne! Vid', že to sladké
zdání

být v kleče milován a cítiti to plání?
Být dva a sami být. Jak sladká chvíle snivá
o lásce hovořit, když vše kol odpočívá?
Ó nech mne usnouti na ňadrech tvých v dne
jas!

ó Sol, ó lásko má, ó kráso!

(Hlas zvonu v dáli.)

Doña Sol

(se zvedne polekána).

Zvonů hlas!

Slyš, zvoní na poplach!

Hernani

(stále klečí).

Ne, k sňatku zvoní nám!

(Hlas zvonů se množí. Zmatené křiky, pochodně a světla ve
všech oknech, na všech střechách, ve všech ulicích.)

Doña Sol.

Vstaň, prchej! Po městě což nezříš žár a plam?

Hernani

(polo se zvedaje).

Při záři pochodní, to sňatek stroj nám!

Doña Sol.

To svatba hrobů jest a mrtvých!

(Třesk mečů. Pokřik.)

Hernani

(položí se na kamennou lavici).

Pojď jen spáti

Horat

(přiběhne s mečem v ruce).

Ó což pak nevidíš sem alkady se hnáti,
stráž plní náměstí. Viz žár tu, slyš ten skřek,
ó pane, pospěš již!

(Hernani se vztýčí.)

Doña Sol

(bledá).

Ach, dobře tys to řek'!

Horat.

Spěj k pomoci!

Hernani.

Jsem zde. Vše bude dobře v mžiku.
Zmatené hlasy v pozadí.

Jej rychle zaskočte! Zde jest! — Smrt lou-
pežníku!

Hernani

(k horalovi).

Tvůj meč!

(K Doné Sol.)

Ty s bohem buď!

Doña Sol.

Já jsem teď zkázou tvojí.
Kam půjdeš?

(Ukazuje na dvířka.)

Dvířka ta zde otevřena stojí.

Hernani.

Své druhy opustit! Co pravíš?

(Vřava a křiky.)

Doña Sol

mne zdolá.

Tento ryk

(Zadržuje Hernaniho.)

Padneš-li, jsem mrtva v tentýž mžik!

Hernani

(drží ji v objeti).

Jen jeden polibek!

Doña Sol.

Můj choti, pane, spěš!

Hernani

(líbaje jí v čelo.)

Ach, to můj první jest!

Doña Sol.

A poslední snad též

(Odkvapí, ona klesne na lavici.)

(Opona spadne.)

Jednání III.

Kmet.

Scena: Zámek Silvův v horách Aragonských. — Galerie rodinných portretů rodu de Silva; velký sál, jemuž jsou rodinné podobizny v bohatých rámech s korunami vévodskými a pozlacenými znaky, dekorací. V pozadí vysoká brána gotická. Mezi každým portretem úplná panoplie veškerých zbraní rozličných věků.

1. Scena.

Doña Sol celá bílá stojí u stolu. *Don Ruy Gomez de Silva* sedí ve svém velkém křesle vévodském, vyřezávaném z dubového dříví.

Don Ruy Gomez.

Dnes tedy konečně to bude za hodinu!
Ne strýci, vévodě se stajíš sladce v klínu!
Zda odpustila's mi? Víím, já jsem křivdil tobě,
tvá skrář se zarděla, a zbledla líčka obě.
Já neměl, víím to dnes, tě podezřívát snadno,
bez soudu odsoudit, já měl jít věci na dno.

Jsouť zdání klamává! Jsme rychlí v soudu rádi.
 To pravda, byli tam ti oba lidé mladí!
 To jedno. Neměl jsem svým očím věřit hned!
 Co však chceš dítě mé, mám rád tě a jsem
 kmet.

Doña Sol

(bez hnutí, vážná).

Vždy o tom mluvíte. — Což kdo vás proto
 haní?

Don Ruy Gomez.

Já křivdu spáchal jsem. Měl míti jsem přec
 zdání,
 že s čistou duši tvou, když Doña Sol my slujem,
 krev dobrá, španělská, galanů nemilujem.

Doña Sol.

Má duše čistá je a o tom přesvědčení
 snad brzy získáte.

Don Ruy Gomez.

(s. zvedn. a jde k ní).

Svým pánem člověk není,
 zvláště jestli jako já vzplál láskou ohnivý,
 ač stár. Zlý bývá tu a příliš žárlivý!
 Proč? Právě že je stár. Že gracie a krása
 a mládí při druhém, strach dělá, srdce drásá.
 Žárlíme na druhé, před sebou hanbíme se,
 což směšně kulhavá ta láska v hrud' nám nese
 změť takých plamenů i opojení věno,
 ač mládne duše v tom, že tělo zapomněno!

Jde mladý pastýř kol — v tom je to —
 znám to, vím
 a v tom se potkáme, on zpívá a já s ním,
 on v svěžím luhu svém, já v černé aleji,
 tu často k sobě dím: Jak dal bych raději
 své věže zubaté a vévodský svůj hrad,
 své hvozdy, pole svá i plodů plný sad
 i valná stáda svá pahorků svojich všech,
 svůj titul, jméno své, své zámky v rozvalech,
 své staré předky, vše — ti čekají mne již, —
 za mladou jeho skrář, za novou jeho chýž!
 Neb černé vlasy má a jeho oko září
 jak tvé, ty můžeš říci, ký hoch to sličných
 tváří!

A na mně mysleti, jenž stár jsem, vše to znám,
 vím, nevyváží nic, že Silvův jméno mám!
 To často říkám si — víš, kterak mám tě rád,
 jen býti jako ty tak spanilý, tak mlád!
 Leč k čemu o tom sním? Mně mládí, krásy
 zdozu,
 mně, který předejde tě o tolik let k hrobu?

Doña Sol.

Kdož ví?

Don Ruy Gomez.

Jdi, uvěř mi! Ti lehcí kavalíři
 co láska nevědí, ti víc jen v slovech hýří.
 Jak dívka uvěří těm floutkům, v hrob se kácí,
 jí vysmějí se pak. Ti všichni mladí ptáci
 s tou pestrou perutí v své touhy švitoření,

ti brzy lásku svou jak svoje peří mění.
 Kmet, jemuž stlumil věk vše barvy, též i hlas,
 má perut' věrnější, ač méně na ni krás,
 líp umí milovat. Zrak spráhlý, v skrání vrásky,
 krok těžký? Nemožno, když v srdci tolik lásky!
 Když stařec miluje, je třeba lásku splácet,
 vždy mladé srdce jest, vždy může vykrvácet.
 Má láska skleněná, věř, pestrá hříčka není,
 jež plá a chvěje se! Je vážná ve svém chtění
 a pevná, hluboká, má cosi otcovského,
 jak křeslo vévodské je z dřeva dubového!
 Zříš, jak tě miluji, pak miluji tě ještě
 stým různým způsobem, jak celé květů deště,
 jak zoru milujem a jak milujem nebe!
 Tvůj graciosní krok — ó, vídat denně tebe —
 tvé čelo z úbělu, tvých očí hrdý jas,
 jest v duši věčný ples a stálý hodokvas!

Doña Sol.

Ach!

Don Ruy Gomez.

Vidíš, krásným se být vždycky světu zdává,
 když člověk zhasíná, kus po kuse se vzdává
 již všeho, chvěje se, blíž k hrobu spěje více,
 že anděl, madona, že čistá holubice
 svou nad ním drží dlaň, jej ošetruje, chrání,
 a kmeta vytrpí, jenž dobrý — k umírání.
 To svatý úděl jest a hoden chvály skvělé,
 tvé srdce namahá se srdci vzdáti cele,
 jej těší do smrti a hladí starce vrásku,

nechť sám jest bez lásky, má přece lásky
masku!
Ty budeš andělem se srdcem ženy v květu,
jež duši osvěží i ubohému kmetu,
půl tíže mojich let svou sneseš vlídností,
jsouc dcera úctou svou a sestra milostí!

Doña Sol.

Byste mne předcházel — spíš lze vám za mnou
jíti,
být mladým, věřte mi, to není důvod k žití!
Ach, pane, vám to dím, že často hrobu tmou
jsou staří šetření a mladí napřed jdou,
jim náhle na oči se zřítelnice skládá,
na otevřený hrob jak těžký kámen padá.

Don Ruy Gomez.

To chmurné hovory! Měl bych být rozzloben
Jste děcko, taký den, jak dnes je slavný den.
Vás беру za slovo, čas volá, káže osud,
což nejste do kaple jít připravena posud?
Jděte se obléci — já čítám okamžiky.
Šat čeká svatební.

Doña Sol.

Dost času zbývá, díky.

Don Ruy Gomez.

Ne.

(Vstoupí páže.)

Co chceš, Jakube?

Páže.

Host, pane, nečekaný,
muž, poutník, žebrák snad, u hradu stojí brány,
o asyl prosí vás.

Don Ruy Gomez.

Buď kdo buď, vstoupiž sem,
vždy štěstí přichází, když vítán, s cizincem.
Ať vstoupí. — Pověz teď, jaké máš z venku
zprávy,
jež by se týkaly banditů oněch hlavy,
že hvozdy úžasem kol plní jeho zjev?

Páže.

To věru Hernani! Neb z něho stal se lev
hor našich.

Doña Sol

(k sobě).

Bože!

Don Ruy Gomez

Co?

Páže

Rozptýlen jeho sbor,
sám, dí zvěst, za ním král až do našich spěl
hor.

Na Hernaniho leb dukátů tisíc král
hned vypsál — mrtev jest dí lid.

Doña Sol

(k sobě).

Ó jaký žal,
moh' umřít beze mně?

Don Ruy Gomez

Dík Bohu, konec boje,
teď můžem veselit se teprv, krásko moje,
jdi vyšperkovat se, má pýcho, dvojí v skutku
dnes máme hodokvas!

Doña Sol

(k sobě).

Ach, raději háv smu tku
(odejde)

Don Ruy Gomez

(k pázeti).

Teď rychle skřínku sem, již darem chci jí dáti.

(Usedne do svého křesla.)

Jak moje madona má v mojím šperku pláti
dík sladkým očím svým a skřínce mojí dík,
že na kolena pad' by každý putovník.
Ba právě, právě ten, jenž asyl žádá hbitě,
mne omluv, rychle běž, ať vstoupí okamžitě.

(Páze pokloní se a odejde)

Host nemá čekatí. To byla chyba! —

(Dvěře v pozadí se otevrou. Objeví se v nich Hernani přestrojen
za poutníka. Vévoda se zvedne a jde mu vstříc.)

2. Scena.

Don Ruy Gomez, Hernani

(Hernani se zastaví na prahu).

Hernani

Pane!

Mír, štěstí s vámi buď!

Don Ruy Gomez

(kyne mu rukou na pozdrav).

Můj hosti, kéž se stane
i tobě.

(Hernani ustoupí, vévoda usedne.)

Poutník jsi?

Hernani

(se ukloní).

Jsem.

Don Ruy Gomez.

Z Armillas snad jdeš?

Hernani.

Já jinou cestou šel, tam právě byla řež.

Don Ruy Gomez.

To s rotou psancovou, že?

Hernani.

Nevím —

Don Ruy Gomez.

Tedy slyš,
je vede Hernani, co stalo se s ním, víš?

Hernani.

Kdo je to, milosti?

Don Ruy Gomez.

Jej neznáš? Velká cena
vypsaná na něho ti sotva přisouzena
být může. Tedy věz! To zbůjník proti klidu
i králi, neztrestán Až přijdeš do Madridu,
jej můžeš viděti na šibenice trámu.

Hernani.

Tam nejdu.

Don Ruy Gomez.

Jeho leb v plen každému je chám.

Hernani

(k sobě).

Tam ještě nejde to.

Don Ruy Gomez.

Kam jdeš, poutníku milý?

Hernani.

Do Saragossy jdu.

Don Ruy Gomez.

Za slibem krok tvůj plíš,
 jež Matce boží dal's, či světci?

Hernani.

Boží máti.

Don Ruy Gomez.

Pilárské?

Hernani.

Pilárské!

Don Ruy Gomez.

Lze spíš se duše vzdáti,
 než nesplniti slib, jenž svatým učiněn.
 Máš jiné zámysly, až slib tvůj vyplněn?
 Chceš pouze dojít tam, to celá touha tvoje?

Hernani.

Chci vidět pochodně, chci vidět svíček roje
 i Matku boží též ve korridoru temném,
 v sametu hořícím i s mitrou v zlatu jemném
 a pak chci vrátit se.

Don Ruy Gomez.

Tak, hoste, tvoje jméno?
 Já Ruy Silva jsem.

Hernani

(váhá.)

Mé jméno ?

Don Ruy Gomez.

Zamlčeno
být můž' dle vůle tvé. Co po něm tady komu ?
Ty asyl hledáš zde ?

Hernani.

Tak, pane.

Don Ruy Gomez.

Rád jsem tomu,
buď vítán, příteli, a všeho užij dost,
co jméno tvoje zde ? Ty sluješ zde můj host,
buď kdo buď, dobře tak, já prost jsa zlých
všech tuch
i ďábla přijal bych, kdyby jej poslal Bůh.

(Dvěře v pozadí se otevrou do kořán. Vstoupí Doña Sol v hávu svatebním, za ní pážata, sluhové a dvě dámy nesoucí na sametových poduškách skříň ze ciselovaného stříbra, již chtějí postaviti na stůl a která taji nádherný šperk, korunu vévodskou, náramky, řetězy, perly a démanty v směsi. Hernani zděšen a těžce odýchuje, pozoruje Doňu Sol se zrakem žhoucím a vévody neposlouchá.)

3. Scena.

Předešli, Doña Sol, pážata, sluhové, ženy.

Don Ruy Gomez

(pokračuje).

Zde boží matka má! K ní když se pomodlíš,
ti štěstí přinese.

(Podává ruku Doné Sol bledé a vážné.)

Má nevěsto, pojď již!

Jak, nemáš prstenu, ni vínku na svém čele?

Hernani

(hlasem hromovým).

Kdo tisíc dukátů chce vydělat zde směle?

(Všichni se obrátí udivení. On roztrhne svůj háv poutníka, zdeptá
jej nohama a stojí zde v svém horalském obleku.)

Neb já jsem Hernani!

Doña Sol

(k sobě, s radostí).

Ó nebe!

Hernani

(k sluhům).

Jsem ten muž,
jež všichni hledáte (K vévodovi.) A vy sám vězte už,
že nejsem Diego ni Perez! Hernani
to jméno krásnější, ač proklet, vyhnáný

a psanec! Vidíte mou hlavu? Jest vám vhod?
za zlato stojí vám, zaplatit dnešní hod!

(K sluhům.)

Všem v pospas dávám ji! Jste dobře zaplacení,
zde ruce, nohy mé, je svažte v okamžení;
leč k čemu třeba to? Mne jeden řetěz váže,
jejž nikdy nezlomím!

Doña Sol

(strážou).

Ach!

Don Ruy Gomez.

Můj host je šílenec!

Sluho sem, i páže!

Hernani.

Je bandita váš host!

Doña Sol.

Jej neposlouchejte!

Hernani.

Co řek' jsem, řek' a dost!

Don Ruy Gomez.

Ach, tisíc karolů! To velká suma, pane,
za lid svůj neručím.

Hernani.

Co na tom? Co se stane?
Dost jestli v počtu jich jen jeden bude chtítí.

(K sluhům.)

Mne rychle, prodejte!

Don Ruy Gomez

(snaží se, aby jej umlčel).

Za slovo mohou vzítí
vás rázem, mlčte již!

Hernani.

To nestane se brzy,
mne chytit, psanec jsem, Hernani, rebel drzý,
Hernani!

Don Ruy Gomez.

Mlčte již!

Hernani!

Hernani!

Doña Sol

(hlasem matným šeptá mu do ucha).

Mlč!

Hernani

(obráti se na polo k Doně Sol).

Zde svatba?
Chci při ní také být, ač visí na mně klatba,

těž já mám nevěstu.

(K vévodovi.)

Svou krásou vaší ženě
se ovšem nerovná, však není věrná méně,
a smrt se nazývá.

(K sluhům.)

Což nikdo z vás mne nechce?

Doña Sol

(tiše.)

Pro Boha?

Hernani

(k sluhům.)

Karolů lze tisíc získat lehce!

Don Ruy Gomez.

Toť ďábel!

Hernani

(K mladíku jednomu.)

Hochu, pojd, ty vyzískáš to zlato,
z otroka, kterým jsi, se staneš mužem za to.

(k sluhům, kteří trvají bez hnutí).

Vy též se chvějete? Mám věru neštěstí!

Don Ruy Gomez.

Svou, bratře, každý leb musil by přinést,
Hernani kdybys byl a horší stokrát již,
na místo dukátů byť dána celá říš

můj host jsi, chrániti tě velí zde můj dluh
i proti králi, slyš, neb tebe slal mi Bůh!
Ať umru, jestli vlas se skříví na tvé hlavě!

(K Doně Sol.)

Má neti, v hodině jsi chotí mojí v slávě,
teď jdi v své komnaty. Jdu ozbrojit hrad svůj
a bránu uzavřít!

(Odejde, sluhové za ním.)

Hernani.

(Pozoruje svůj opasek bez zbraně.)

Žel, ni nůž není můj!

(Doña Sol, sotva že vévoda zmizel, učiní několik kroků, aby odešla
za svými dámami, pak se zastaví a když ony odešly, vrátí se
plna úzkosti k Hernanimu.)

4. Scena.

Hernani, Doña Sol.

(Hernani pozoruje pohledem chladným a jen instinktivním skřín
svatební na stůl postavenou, pak potřese hlavou a jeho oči
vzplanou.)

Hernani.

Mou vemte úklonu! Víc, nežli mi lze říci,
jsem krásou šperku těch okouzlen, váhajcí.

(Přiblíží se ke skřínce.)

Je vkusný prsten ten — ten diadem, ký vděk!
jak řetěz pracován, — ký vzácný náramek,

vše stokrát vzácné, mív je vše než žena lživá,
jež čistým pod čelem tak podlé srdce skrývá.

(Prohlíží znovu skříň.)

Co vás to stálo vše? — Ó jistě velmi mnoho!
a krapet lásky, co? To za nic, nic je z toho!
ó Bože, zradit tak, se nehanbit a žítí!

(Prohlíží skříň.)

To může všecko měď, falešná perla býti
a sklo a olovo, ne brillanty a zlato,
vše faleš, drahokam, šperk každý pouhé bláto!
Ó je-li tomu tak, jak tato ozdoba,
tvé srdce faleš jest a jí se podobá!

(Vrací se ke skřínce.)

Ne, všecko pravé jest, vše září v plné krásě,
on klamat nemoh' by, jenž hrobu dotýká se.
Zde vše jest poctivé!

(Bere jeden kus po druhém ze skříně.)

Řetězy, náušnice,
vévodský diadem i prsten . . . Sta tisíce
mých díků za lásku tak věrnou, pevnou, ryzí.

Doña Sol

(Jde ke skřínce, hrabe se v ní a vytáhne z ní dýku).

Až ke dnu nejdete! Vám obsah jeho cizí.
Toť dýka, kterou jsem s pomocí matky boží
Carlosu vzala, trůn mi dával za podnoží,
já pro vás zamítla trůn, — vy mne urážíte!

Hernani

(padne jí k nohám).

Ó nech ať v očích tvých smutných jsou slzy
 skryté,
 je všecky vylíbám a v kleče, ztiš svůj hněv, —
 za všecky slzy své mou všecku vezmeš krev!

Doña Sol

(dojata).

Hernani, odpouštím, jen lásku cítím k vám.

Hernani.

Jak, odpustila mně, má ráda mne? Kdo sám,
 potom co řekl jsem já s řečí rouhající,
 mám rád se, odpouštím by sobě mohl říci?
 Ó chtěl bych, anděle, tvé chůze místa znát,
 bych, kudy kráčela's, moh' dlažbu zulíbat!

Doña Sol.

Můj druhu!

Hernani.

Nikoli. Jsem protivný ti. Dosti!
 Rci: Já tě miluji! Hruď plnou pochybnosti
 tím ukoj, často již — jeť v těchto slovech
 síla —
 tím mnohé lidské zlo řeč ženy uzdravila.

Doña Sol

(v sebe pohroužena se neslyšíc).

Tak moci myslet, že má láska prchavá
všem lidem všedním se tak snadno podává,
než nové, vzácnější jim lásky bude přáno,
chtít srdce raniti, kde jeho jméno psáno!

Hernani.

Ach, jak jsem rouhal se! Já býti na tvém
místě,
Sol, měl bych věru dost onoho blázna jistě,
onoho šílence, jenž dříve ranit musí,
než laskat dovede, já řek' bych mu, že hnuší
se jeho láska mi, řka: »Zavrhni mne zcela!«
Však žehnat budu ti, jsi dobrá, něžná, vřelá,
mne snášíš dlouho již, já propadl zlé moci,
já przním tvoje dny svých špatných skutků
nocí,
již míra vršíta! Tys duše velká, ryzí
a není chybou tvou, když ctnost mé duši mizí.
Jdi, vem si vévodu! je dobrý, ušlechtilý,
Olmedo, Alcalá — předkové jeho byli,
tu ránu zasad' mi! Buď bohatá a šťastná.
Co může ruka má ti podat, ptám se, žasna,
jen věno tragické, jen věno bolestí,
kde můžeš zvolit si krev, slzy neštěstí,
děs, žalář, vyhnanství a útrapy vše v něm,
to zlatý řetěz tvůj, královský diadem,
věř, nikdy manželce choť pyšný nepodával
skříň větších bolestí a slzí taký nával.

Jdi, vem si starce jen, zaslouží tě dle práva!
 Ach, kdo by uvěřil, má vyhnance že hlava
 se sdruží s čelem tvým! Kdo vida nás tak oba,
 tě čistou, pokojnou, mne z něhož srší zloba,
 tě tichou rostoucí jak růží v lesním stínu,
 mne bouří štvaného, jenž na skaliskách hynu,
 by říci mohl jen: týž los náš bude podíl?
 Vše dobře dělá Bůh. Já jsem se nenarodil,
 bych zkazil žití tvé, já nemám práva na tě,
 já ukrad' srdce tvé, jdi, hodnějš! ať má tě,
 ku lásce naší Bůh svolení nikdy nedal
 a jestli řek' jsem to, pak v lži jsem spásu hledal.
 V sled s bohem, láska má i pomsto, den můj
 v konci,
 odejdu zbytečný, dva sny jsou moji honci,
 já mstít se nedoved' ni kouzlem ovládati,
 já nenáviděl svět, a umím milovati.
 Mně odpusť! opusť mne! to modlitba má dvojit
 tu vyslyš, poslední jež hledá stopu tvoji,
 tys živa, mrtev já. Já důvod neznám pravý,
 proč zazdíti se chceš v hrob jeden se mnou
 tmavý.

Doña Sol.

Ó, ty jsi nevděčný!

Hernani.

Ó, skály rodných lesů,
 — já pro své okolí jen samou bědu nesu! —
 Bez výtek pro sebe jsem vaše syny bral,
 by za mne bili se, je na smrt jistou hnal,

To byli rekové rekovské Hispanie
 a padli, na horách je všechny skála kryje!
 Tam leží na hřbetech před Bohem, příklad lidí,
 zrak kdyby zvedli výš jen modré nebe vidí.
 Smrt dal jsem každému, kdo mně se plně oddal,
 jsi na to žárliva, bych stejný los ti podal!
 Jen vezmi vévodu a peklo, vem i krále,
 neb vše, co nejsem já, vždy lepší bude stále!
 Já nemám přítele, jenž vzpomínal by na mne,
 jsem všemi vymytěn, mne opusť v chvíli klamné,
 neb musím býti sám! Ó prchni, dýši morem!
 Jen z lásky nedělej si náboženství vzdorem.
 Měj soucit, uprchni! — Myslíš, že člověk jsem
 jak jiní, ostatní, že nadán rozumem,
 jenž přímo bere se ku vysněnému cíli?
 Ó neklam se jen dál! Jsem síla, v před jež pílí,
 jsem slepá páka jen pohrobních tajností,
 jsem duše, utkána jež z běd a temností.
 Kam jdu? Já nevím sám, jen cítím divým
 spěchem
 šíleným losem hnán, že letím štván zlým dechem
 vždy hloub a hloub a hloub, můj krok se
 nezastaví;
 když hlavu obrátím v let tento nedočkavý,
 hlas slýchám za sebou: spěj v bezdno do propasti,
 tam na dně oheň, krev zřím, v jednu změť se
 másti.
 Však zatím v běhu mém, jenž zastavit se nedá,
 vše zmírá zdrceno, kdo dotkne se mne, běda!
 Ó prchni, odvrát se od divoké mé dráhy,
 neb dříve, než bych chtěl, já ublížím ti záhy!

Doña Sol.

Ó, Bože!

Hernani.

Děsný je to démon, konec všemu.
 Mé štěstí, zázrak jest, jenž nemožností je mu.
 Tys štěstí vrozené, mně nejsi uchystána,
 tož prchni, vyhledej jiného sobě pána
 a kdyby nebesa se měla usmát na mne,
 jež zapírají mne, v to nevěř, zdání klamné.
 Jdi, vem si vévodu!

Doña Sol.

Nemáte na tom dosti?
 Mé srdce roztrh' jste, teď drtíte je v zlosti,
 mne nemáte víc rád.

Hernani.

Má duše, srdce moje!
 To tys, ten žhoucí krb, zkad žár můj tryská,
 v boje,
 jsem silný, neprchej, bytostí zbožňovaaá!

Doña Sol.

Ne, já se nehněvám. — Však smrtelná to rána!

Hernani.

Jak smrtelná a proč? Chceš umřít pro tak málo,
 snad pro mne?

Doña Sol

(vypukne v pláč).

To jest vše.

(Klesne do křesla.)

Hernani.

Mou vinou se to stalo.

(Usedá vedle ní.)

Ty pláčeš, pláčeš zas, kdo za to zas mne ztrestá?
 Ty znova odpouštíš, kde říci ti, je cesta,
 co trpím, zřím-li jen, jas v plamen tvých očí,
 by zatemnila je v jich blesk, když slza skočí?
 Ach, mrtví druzi jsou a já již znovu šlím!
 Ach, odpusť, nesmím víc dál milovat, jen kvílím
 a přece miluji hlubokou láskou, klet,
 ó neplač, umřem spíš — Což nepatří mi svět?
 Pojď, já jej tobě dám — Jsem bídný, nemám
 síly!

Doña Sol

(vrhne se mu kol krku).

Ne, lev jsi nádherný a můj lev ušlechtilý!
 Já miluji tě!

Hernani.

Ach! Čím by jen láska byla,
 mřít lásky přebytkem kdyby nám dovolila!

Doña Sol.

Já miluji tě, slyš, jsem, pane, vzdána vám!

Hernani

(nechá klesnout hlavu na její rámě).

Jak rána dýkou teď by sladkou byla vám!

Doña Sol

(prosic).

O nebojíte se, že neztrestá vás Bůh,
když tak se rouháte?

Hernani

(na jejích ňadrech).

Ať spne nás v pevný kruh,
když chceš, tak staniž se, já opíral se dost.

(Oba v náruči hlídí k sobě s vytržením, nevidí a neslyší celé pohřížení v jednom pohledu. Vstoupí Don Ruy Gomez dveřmi v pozadí, zastaví se a hledí na ně od prahu jako zkamenělý.)

5. Scena.

*Hernani, Doña Sol, Don Ruy Gomez.**Don Ruy Gomez.*

Tak, tedy, »poutníku« mou splácíš hostinnost?

Doña Sol.

Ha, vévoda!

(Oba se otočí, jako náhle probuzení.)

Don Ruy Gomez

(stále bez hnutí).

Toť snad tvůj plat jest, jak to věřit!
 — O dobrý pane, spěš svých valů výšku změřit,
 zda vrata zamčená, zda střelec ve své věži,
 kol zámek obehdi, zda bezpečně jej střeží,
 pak ve své zbrojnici zbroj najdi vhodnou sobě,
 pak šedesáte své zkus brnění své mdlobě.
 Toť naše loyálnost, již splácíme tvou víru!
 Co pro nás vykonáš, tím splatíš naši míru!
 O, světci nebeští, já let žil šedesát,
 zřel banditů jsem dost zlých proti sobě vstát,
 já často tase meč divokém ve útoku,
 jsem katu nadháněl zvěř jeho ve svém kroku,
 já viděl vrahů dost, já čelil sterým zrádcům,
 a lokajů dost, v číš jed sypajících vládcům,
 dost mroucích kacírů bez kříže, pátera,
 já viděl Borgiu a Sforzu, Luthera,
 však nikdy nezřel jsem, ví Bůh, tak zrady smělé,
 jež deptá hromů hněv, zrazujíc hostitele!
 To není z našich dob. Když stařec v zděšení
 na prahu paláce zlou zradou zkamení,
 když starý hradu pán, div že se zhostí mdlob
 a sochou zdá se být na vlastní jednou hrob.
 Ó, Mauri, Španělé kdo je ten člověk tady!?

(Zvedne oči a přehlíží portréty na zdích sálu visící.)

Vy všichni Silvové! Mne vaše slyší rady,
 ó všichni odpusťte, když před vámi v mé zlosti
 se stává rádcem zlým můj hněv i hostinnosti!

Hernani

(zvedá se).

Můj vévodo!

Don Ruy Gomez

Ty mlč!

(Udělá tři kroky sálem a znova prohlíží portrety Silvů.)

Vy, otců stíny svaté,
 jež vše, co z nebes jest i z pekla co jde, znáte,
 ó rcete, pánové, kdo je muž tento tady?
 To není Hernani! To Jidáš spíš pln zrady!
 Ó zkuste promluvit, jak sluje v zradě své?

(Skříží ruce.)

Zda viděli jste kdy co takového? Ne!

Hernani.

Můj pane, vévodo...

Don Ruy Gomez.

Chce mluvit, hádě kleté.
 Však lépe nežli já, vy v jeho duši čtete!
 Ó neposlouchejte! To taškář, vidí v spěchu,
 že chce mé rameno mou zkrváceti střechem,
 že srdce moje snad ve bouřích svojích lihne
 mstu draka sedmi hlav a ta jej jistě stihne.
 On jistě řekne vám, že vyhnanec, lež stará!
 Jak Silva říká se a jak se říká Lara,
 a jelikož můj host je vaším hostem též,
 ó rcete, dědové, kde chyba má, kde lež,
 nás oba rozsudte!

Hernani.

De Silvo, jestli čelo
 kdy šlechetnější výš než vaše vzpnout se smělo
 a jestli kdy byl duch i srdce démant skvělý :
 Jen vaše byly to, jen tvé, můj hostiteli!
 Já, který mluvím zde, jsem vinník zoufající,
 jsem souzen, jediné, co mohu tobě říci!
 Já chtěl ti ukrásti a unésti tvou ženu,
 já jsem chtěl zprzniti tvé lože po tvém jmenu,
 to podlé. Však mám krev, ji prolíj, krátká řeč,
 víc na to nemysli, jak osušíš svůj meč!

Doña Sol.

Tím není vinen on: Mne stihniž vaše rána!

Hernani.

Vy mlčte, Doño Sol! Teď chvíle svrchována!
 To pouze patří mně, mám ji jen, nechtě býti,
 já musím s vévodou se o všem vysloviti.
 Mým slovům, vévodo, věř, ta jsou pravda jistá,
 já pouze vinník jsem, buď klidný, — ona čistá!
 Já vinník, to je vše a čistá ona, svoji
 jí víru dej, mně meč neb dýku v sledním boji,
 pak moji mrtvolu hoď přes práh, ať tam leží,
 dej umýt podlahu, však na tom nezáleží!

Doña Sol.

Já zavinila vše. Neb miluji jej, dejte
 mu odpuštění své!

(Doña Sol se vrhne na kolena.)

(Don Ruy Gomez se odvrátí při těch slovech a třese se, upíraje na Doňu Sol strašlivý pohled.)

Don Ruy Gomez.

Co slyším?

(K Hernanimu.)

Pak se chvějte!

(Hlahol trub, zvonění. — Vstoupí páže.)

Ký hluk to najednou?

Páže.

Král přijel, pane, právě
se svými myslivci i s heroldem svým v slávě.

Doňa Sol.

Král! Rána poslední

Páže

(k vévodovi).

On ptá se, uzamčena
proč brána hradní jest?

Don Ruy Gomez.

Buď králi otevřena!

(Páže se ukloní a odejde.)

Doňa Sol.

Je ztracen!

(Don Ruy Gomez jde k jednomu obrazu, který jest jeho obraz a visí poslední na levo; stiskne pero, portret se otevře jako branka, za kterou je viděti výklenek ve zdi. Obrátí se k Hernanimu.)

Don Ruy Gomez.
Vstupte sem!

Hernani.

Zde hlava moje, pane,
je vaše, vemte ji, co chcete, ať se stane!
Jsem vězněm tvým, již jdu.

(Vstoupí do úkrytu. Don Ruy Gomez znovu stiskne pero, zeď se uzavře, obraz vrátí se na své místo.)

Doña Sol

(k vévodovi).

Proň, pane, smilování!

Páže

(vstoupí).

Zde jeho Milost, král!

(Doña Sol rychle spustí svůj závoj. Dvěře se otevrou dokořan. Vstoupí Don Carlos ve výzbroji válečné se zástupem mužů rovněž ozbrojených píkami, luky i arkebuzami.)

6. Scena.

Don Ruy Gomez, Doña Sol (v závoji), *Don Carlos,*
Družina.

(Don Carlos postupuje krokem pomalým, levou ruku opíraje o koš meče, pravou za řadry a upírá na starého vévodu pohled plný ne-

důvěry a hněvu. Vévoda jde vstříc králi a pozdraví jej hluboce. —
Ticho. — Děs a očekávání u všech. Konečně král předstoupiv před
vévodu, zvedna prudec hlavu.)

Don Carlos

Co vidím z nenadání,
můj strýče, brána tvá proč zavřena tak dnes?
U svatých všech! Já mnil tvůj meč je samý rez
a já jsem nevěděl, že tak mít bude spěchu
se zaskví v pěstitvé, když vejdu pod tvoustřechu.

(Don Ruy Gomez chce odpovídat, král pokračuje s gestem vla-
dařským.)

To trochu pozdě jest si na mladíky hráti!
Což máme turbany? Či lze nás nazývati
Boabdil, Mahomet — ne Carlos, v hostinnost,
nám klesnout necháš mříž, nám necháš spustit
most?

Don Ruy Gomez

(se kloní).

Můj pane!

Don Carlos

(k svým manům).

Zmocněte se klíčů i bran hradu!

(Dva důstojníci odejdou. Jiní sestaví vojsko v trojí řadu v sále od
krále až k vchodu hlavnímu. Don Carlos se obrátí k vévodovi.)

Vzdor starý vzbouzíte, rebellů starých zradu?
Tak jestli, vévodo, si vésti chcete dále,
král brzy hotov jest a vezme masku krále,

já půjdu po horách svou rukou, tím buď jist,
já vzpourece vyplaším z jich cimbuří a hnízd.

Don Ruy Gomez

(se vztýčt).

Kdo Silva, věrný byl.

Don Carlos

(přeruší jej).

Ó vytáček jen nech,
já s zemí srovnat dám tvých devět věží všech,
když požár uhašen, vždy jedna jiskra zbývá,
vždy vůdce z banditů, již zbiti, kdo jej skrývá?
Ty! To jest Hernani, ten rebell, travič zlý,
v tvém zámku skrýváš jej.

Don Ruy Gomez.

Je pravda, on zde dlí.

Don Carlos.

Tak. Jeho hlavu chci — neb tvoji, slyšíš
strýče?

Don Ruy Gomez

(se uklání).

V tom lze mi ukojit královské vaše chtěče
zde hlava moje, zde!

(Doña Sol ukryje svou hlavu do dlaní a klesne do křesla.)

Don Carlos

(mírněji).

Chceš kát se. — Toho nech,
jdi, vězně přiveď sem.

(Vévoda zkrčí ruce, skloní hlavu a zůstane po několik okamžiků zamyšlen. Král i Doña Sol jej pozorují tiše zmítání odporujícími si pocity. Konečně zvedne vévoda své čelo, jde ke králi, vezme jej za ruku a vede jej krokem pomalým k nejstaršímu z portretů, jímž se počíná galerie na pravo).

Don Ruy Gomez

(ukazuje králi starý portret).

Nejstarší Silvů všech
to praděd, praotec, muž velký, hleďte sem,
don Silvius, třikrát byl v Římě konsulem.

(Jde k vedlejšímu obrazu.)

Zde Silva Galceran, — jenž podoben byl lidu,
kterému ve Toro blíž u Valadolidu
ve svíček tisíci se křeslo vznáší zlaté,
jím Léon vyprostěn byl z panen daně klaté.

(Přejde k jinému obrazu.)

Don Blas sťat, z vůle své, že zle poradil králi,
ač dobře myslil to, se vyobcoval v dáli.

(Ukazuje na jiný obraz.)

Ten, slyš, je Cristoval . . . Ve srážce Ascalonu
král Sancho utíkal, všech terčem byl v zlém
shonu,
na přilbě pero, křik »Ó done Cristovale!«

vzal pero Cristoval, král koně, prchal dále!

(Na jiný.)

— Don Jorge, jenž výkupné za Ramíra dal
v čas.

Don Carlos

(skříží ruce a měří Gomeza od hlavy k patě).

Jen dále, done, dál, mne věru jímá žas,
jen dál!

Don Ruy Gomez

(přejde k jinému).

Ruy Gomez zde de Silva, plný slávy,
velmistr Jakuba, velmistr Calatravy,
zbroj jeho ohavný, by trup náš špatně stiskal,
vzal tři sta praporů a třicet bitev získal
a Motril, Suez též, Nijar i Antaqueru,
chud umřel — Výsosti, zde sklonit lze se,
věru.

(Ukloní se, odkryje hlavu a postoupí k dalšímu obrazu. Král poslouchá jej s rostoucí netrpělivostí a hněvem).

A zde Gil jeho syn, šlechtným duším drah,
— měl ruku královskou, když k přísaze ji vztáh.

(Před jiným obrazem.)

Don Gaspard de Mendace a Silva! Buď mu
sláva!

Dům každý šlechtický od Silvů, pane, vstává,
Sandoval bojí se, však v sňatky s námi vchází,
Maurik nás zívistí i Lara doprovází

zášť Alencastre má, tak my se k výši pneme,
že noh všech vévodů, čel králů všech se tkneme.

Don Carlos.

Vy posmíváte se?

Don Ruy Gomez

(postoupí k jinému obrazu).

Don Vasquez Moudrý zván,
don Jaim zván Udatný. Kdys cestou tento
pán
zastavil Zameta a Maurů sto, jež jal.
Ku větším přistoupím —

Don Carlos.

Jen dále, pane, dál!

(Na hněvný posuněk krále pomine řadu velkou jiných obrazů a přijde rázem ku třem posledním obrazům na levé straně diváka.)

Nuž vizte, králi můj! — Zde šlechetný můj
děd

i židům dodržel svou přísahu a let
on dožil šedesát!

(U předposledního obrazu.)

Ta svatá hlava tady,
můj otec, velký byl ač poslední té řady.
Kdys Mauři zajali Alvara druha jeho,
můj otec s šesti sty šel hledat ztraceného,
však Alvara si dřív vytesat v kámen dal,
jenž s vojskem jeho táh', můj otec přísahal

při svatém patronu, že kamenný jak hrabě
svou neobráť skráň a nesmí couvat chabě.
Pak bil se, hraběte až vazby vyprostil.

Don Carlos.

Můj vězni!

Don Ruy Gomez.

Králi můj, to Gomez Silva byl,
tu jasná moje řeč, když dlíme v této síni
ty zříce hrdiny.

Don Carlos.

Můj vězeň jsi hned nyní!

Don Ruy Gomez

(ukloní se hluboce před králem, vezme jej za ruku a vede jej
k poslednímu portretu, který slouží za dvířka úkrytu, kam vstou-
piti kázal Hernaninu. Doña Sol sleduje ho úzkostlivě pohledem.

Ticho a čekání na tvářích všech.)

Ten portret zde jest můj. Dík Tobě, Karle králi,
ty chceš, by lidé kdys jej vidouce, tu práli:
»Zde tento poslední z rodu tak vznešeného
byl zrádce, zaprodal on hlavu hosta svého!«

(Doña Sol zajásá. Hnutí úžasu u všech. Král zmaten odvrací se
s hněvem, pak zůstává několik okamžiků zamklý, rty se mu
chvějí a oči planou.)

Don Carlos.

Tvůj hrad mně překáží, jej srovnám se zemí.

Don Ruy Gomez.

Však dříve Výsosti, co stál mě, splaťte mi!

Don Carlos.

Za tolik smělosti vše strhnu jeho valy,
a sít dám konopí, kde věže zámku stály.

Don Ruy Gomez.

Líp konopí zřít růst, kde čněla moje věž,
než Silvů na jménu zřít poskvrnu a lež.

(K portretům.)

Že, otci, pravda to?

Don Carlos.

Tvá hlava naší jest,
tak slíbil's.

Don Ruy Gomez.

Takto buď, či druhá na mou čest.

(K portretům.)

Že, otci, pravda to?

(Ukáže na svou hlavu.)

Já tuto dávám,

(ke králi)

tu vemte!

Don Carlos.

Ztrácím tím, tvé hlavy rád se vzdávám,
já mladou hlavu chci, již možno v kšticí vjeti
a třást jí, co mně můž' na lysé záležeti?

Zač chytil by ji kat; by ukázal jí davu,
hrst plnou neměl by tvých kštic — tu nechci
hlavu!

Don Ruy Gomez.

Jen žádných urážek! Já krásnou hlavu mám,
za hlavu rebella ta stojí, přísahám!
Že Silvů hlava to, vkus ztratil jste již zcela.

Don Carlos.

Mně Hernaniho vzdej!

Don Ruy Gomez.

Má ústa pravdu děla.

Don Carlos

(k své družině).

Vy prohledejte vše! Ať skrýše není v sklepech,
ni věže kout . . .

Don Ruy Gomez.

Můj hrad jest oddán pánu slepě,
zná tajemství jak on a sotva by je vzdal,
je oba dovedem již zachovat!

Don Carlos.

Jsem král!

Don Ruy Gomez.

Dřív nežli z kamení tohoto hradu mého
můj nevztýčíte hrob, nezvíte praničeho.

Don Carlos.

Vše hrozby s prosbami jsou marny — buď
hrad sem
i s hlavou, vévodo, či banditu.

Don Ruy Gomez.

Děl jsem!

Don Carlos.

Nuž dobrá, za jednu dvě hlavy nyní беру.

(K vévodovi z Alcalá.)

Zatkněte vévodu!

Doña Sol

(strhne svůj závoj a vrhne se mezi krále, vévodu a strážce).

Jste špatným králem věru,
ó Done Carlose!

Don Carlos.

Jak Doña Sol? Co zřím?

Doña Sol.

Král nejsi, Výsosti, se srdcem španělským!

Don Carlos

(pomaten).

Na krále přespříliš, jste zlá a přísná, madame!

(Přiblíží se k Doně Sol a šeptá.)

Jen pro vás jedině já v takový hněv padám,
 je člověk andělem, či potvorou, tknut vámi.
 Jak nenáviděn jest, jak padá v zlo a klamy!
 Jen kdyby chtěla jste, ó dívko, já moh' býti
 lvem Kastilie, moh' se velkým jmenem skvíti!
 Teď vámi tigr jsem, vy hněvem svým mnou
 hnete,

že řvu a prosím vás — teď paní, umlkněte!

(Doña Sol vrhne naň pohled. On se ukloní.)

Však poslouchat chci přec.

(Obrátí se k vévodovi z Alcalá.)

Tvou, strýče, vůli ctím,
 tvé divné jednání být může zákonným,
 buď věren hosti, buď nevěren králi svému,
 chci tebe lepší být, dám milost zbloudilému,
 za svoje rukojmí jen odvedu než tvoji!

Don Ruy Gomez.

Jen!

Doña Sol

(překvapena).

Pane, mne?

Don Carlos.

Ba vás.

Don Ruy Gomez.

To věru za to stojí!
 To velká milost je! To vítěz ušlechtilý,
 jenž hlavu ušetří, rve srdce v téže chvíli,
 to krásná milost je!

Don Carlos.

Buď Doňu Sol, buď zrádce!
chci jedno z obého!

Don Ruy Gomez.

Sám pán jste, volte krátce!

(Don Carlos přiblíží se k Doňě Sol, aby ji odvedl. Ona se utíká k Donu Ruy Gomezovi.)

Mne, pane, zachraňte!

(Zastaví se stranou.)

Zde v koncích každá naděj,
buď hlavu strýcovu, či druhou — sama raděj . . .

(Ku králi.)

Chci s vámi!

Don Carlos

(k sobě.)

Nebesa! To myšlenka je skvostná,
je třeba mírnit se, vy infantko má zlostná!

(Doňa Sol jde pevným a vážným krokem ke skřínce, kde jsou klenoty, otevře ji, vytáhne z ní dýku, již si ukryje za nádra. Don Carlos postoupí k ní a podává jí ruku.)

Don Carlos.

Co odnášíte to?

Doňa Sol.

Nic.

Don Carlos.

Snad klenot drahý?

Ba.

Doña Sol.

Don Carlos

(s úsměvem.)

Prosím, ukažte!

Doña Sol.

Jej uvidíte záhy!

(Dá mu ruku a je ochotna jíti za ním. Don Ruy Gomez, který zůstal bez pohnutí a hluboce zabrán v své myšlenky se obrátí a učiní několik kroků hlasně volaje.)

Don Ruy Gomez.

Zem, nebe, Doño Sol! Ten člověk srdce nemá,
tož zdi vy spadněte, ty spadni zbroji nemá!

(Běží ke králi.)

Mé dítě nechte mi! Ji mám jen, králi, dbejte!

Don Carlos

(pustí ruku Doni Sol.)

Nuž, tedy, vězni můj!

(Vévoda skloní hlavu jsa obětí děsného váhání; pak se zvedne a dívá se na obrazy předků a ruce k nim zdvihá.)

Ó, soucit se mnou mějte
vy všichni!

(Učini krok k úkrytu : Doña Sol sleduje jej s očima plnými úzkostí. On se obrátí k portretům.)

Vy všichni! Zastřete se! Mne váš pohled mrazí!

(Postoupí klopýtaje až k svému obrazu, pak se obrátí ke králi.)

Ty chceš jej?

Don Carlos.

Chci!

(Vévoda zvedá třesoucí se ruku k obrazu.)

Doña Sol.

Ach!

Don Ruy Gomez.

Ne!

(Vrhne se králi k nohám.)

Ať kat mou hlavu srazí!

Don Carlos.

A neť tvá?

Don Ruy Gomez.

Vezmi ji a ponech mi jen čest!

Don Carlos

(chopí se ruky Doni Sol a chvěje se).

Buď s Bohem!

Don Ruy Gomez.

Doño Sol!

(Sleduje zrakem krále zvolna odcházejícího s Doňou Sol: pak položí ruku na jilec své dýky.)

Ted', ať Bůh s tebou jest!

(Vrátí se v popředí, těžce oddychuje, bez hnutí ničeho nevidí ani neslyší, oko utkvělé, ruce na řadrech skříženě, které se křečovitě zvedají. Král zatím odejde s Doňou Sol, a za ním celá družina pánů po dvou, vážně-každý pořadem své důstojnosti. Tíse mezi sebou hovoří.)

Don Ruy Gomez

(k sobě).

**Co, králi, noha tvá vesele odtud kráčí,
má stará věrnost se s mým srdcem loučí v pláči.**

(Zvedne oči, rozhledne se kol a vidí, že jest sám. Běží ke zdi, vytrhne z jedné panoplie dva meče, změří je oba, pak je uloží na stůl. Potom jde k svému portretu, stiskne pero, tajně dvěře se otevrou.)

7. Scena.

Don Ruy Gomez — Hernani.

Don Ruy Gomez.

Ven!

(Hernani objeví se mezi dveřmi úkrytu. Don Ruy Gomez mu ukazuje oba meče na stole.)

Tady vyvol si. Don Carlos z domu již, ted' o můj rozum jde. Tam kordy. Vyvolíž si rychle jeden z nich. — Má ruka chví se v bolu.

Hernani.

Jak souboj? Starče, nám se nelze bítí spolu

Don Ruy Gomez.

A proč ne? Bojíš se? Což nejsi šlechtic? Nuže, ať šlechtic, nešlechtic, meč skřížit každý může, kdo urazil mne, v tom jest šlechtic ve mžiku.

Hernani.

Jsi kmet!

Don Ruy Gomez.

Mne zabít pojď, či mřít sám, mladíku!

Hernani.

Mřít, ano. Na vzdor mně jste zachoval mi žití, můj život patří vám — jej můžete si vzít!

Don Ruy Gomez.

Chceš?

(K portretům.)

Zříte, že to chce!

(K Hernanimu.)

Tak, pomodli se k Bohu!

Hernani.

Vy Bůh jste jediný, k němuž se modlit mohu.

Don Ruy Gomez.

Mluv s jiným Pánem teď!

Hernani.

Jen s tebou v tomto mžiku
lze mluvit, udeř mne, meč vezmi nebo dýku,
však prosbu poslední, ples nejvyšší mi přej,
bych moh' před smrtí svou ji spatřit — neváhej!

Don Ruy Gomez.

Ji spatřit?

Hernani.

Alespoň ať slyším její hlas,
jen jednou, naposled, jen jednou, prosím zas!

Don Ruy Gomez.

Ji slyšet?

Hernani.

Chápu již tvou, pane, žárlivost,
však smrti propad' jsem, ač mlád jsem v ne-
milost!

Však odpusť, dovol mi, jen její slyšet hles,
ji vidět netřeba, jen slyšet, umru dnes!
Ji slyšet jedině, svol, hlas ten plný vnad
a umru blažený, vydechnu život rád!
Jen kdybys dovolil, než duše k nebi vzletí,
jí v očích nebeských svou duši uvidět!
Já neřeknu jí nic. Stát budeš, otče, zde
a pak mne odvěčeš . . .

Don Ruy Gomez

(ukazuje na otvor posud otevřený).

Což v skryš tu nedojde

ni zvuk, tak hluchá jest a hluboká? Ó, žel!
Což neslyšel jsi nic?

Hernani.

Já nic jsem neslyšel!

Don Ruy Gomez.

Já měl jsem vydati buď Doňu Sol, buď tebe.

Hernani.

A komu?

Don Ruy Gomez.

Carlosu!

Hernani.

Jak, králi? Dobré nebe,
ó blbý starče, slyš, on miluje ji!

Don Ruy Gomez.

On?

Hernani.

Ba, nám ji unáší, je sok náš!

Don Ruy Gomez.

Ať zní zvon!

Na koně lenníci! My za ním, stihnem jej!
Ó kletbo! Na koně!

Hernani.

Na moji radu dej!
 Zde pomsta jistější, čím méně hluku dělá.
 Mne můžeš zabiti, já patřím tobě zcela!
 Však jestli k pomstě mne své neteře chceš užít,
 tož popřej pomstě mé se s tvojí pomstou sdružit.
 Tu milost prokaž mi, mne vyšli k této pouti,
 mám zlíbat nohy tvé? Nech si je obejmouti!
 Pojď se mnou za králem, já pomstím tebe, spěš,
 tvým budu ramenem a pak mne zabiješ!

Don Ruy Gomez.

Jak dnes ty připustíš, bych zabil tě? Jsem v právu.

Hernani.

Já řekl.

Don Ruy Gomez.

Přísaháš?

Hernani.

Na otce svého hlavu.

Don Ruy Gomez.

Chtít budeš vzpomenout si na to jedenkrát?

Hernani

(odepne si roh od pasu a podá jej vévodovi).

Slyš! Tento vezmi roh! Teď můž' se, co chce, stát?
 až budeš, pane, chtít, — co místo mi neb čas,

když tobě napadne, že umřítí měl bych, v ráz
na tento zatrub roh a objevím se hnedky
o více se nestarej!

Don Ruy Gomez

(podává mu ruku).

Tvou ruku!

(Stisknou si ruce s pohledem k obrazům.)

Buďte svědky!

Opona spadne.

Jednání IV.

Hrob.

Scena: Aix-la Chapelle. Sklepení zavírající hrob Karla Velkého. Dvě velké klenby lombardské architektury. Těžké hrubé pilíře plné rýh; kapituly s ptáky a květinami. — Na pravo hrob Karla Velkého s malou bronzovou brankou nízkou. Jediná lampa zavěšená na plotně klenby nesoucí nápis: »**Karolus Magnus**«. — Jest noc. Nelze viděti pozadí hrobky, oko se tratí v arkádách, schodech a pilířích, které se proplétají v stínu.

1. Scena.

Don Carlos, Don Ricardo de Roxas, hrabě Castalpalma se svítilnou v ruce. Velké pláště, klobouky sražené do očí.

Don Ricardo
(s kloboukem v ruce).

To zde jest!

Don Carlos.

Ano zde! — Tak, zde se liga schází!
Zde všecky do dlaně své shrnu bez nesnází!

Aj, pane voliči z Trevíru, na mou čest,
 jste dobře vyvolil, to vhodné místo jest!
 Vždy černé spiknutí se černým hrobkám hodí,
 lze dýky brousiti o desky, sloupy lodí.
 Hra to však odvážná. O leb se v sázku vchází,
 sta hromů, počkáme a rádi — páni vrazil!
 Já chápu, v takový že čin jim hrobka stačí.
 Nu dobrá — budou mít v hrob aspoň cestu
 kratší.

(K-Donu Ricardovi.)

Ty sklepy do dálky se táhnou pod zemí?

Don Ricardo.

Až k hradu.

Don Carlos.

Věru víc než třeba.

Don Ricardo.

Věřte mi,
 že z druhé strany jdou až k Altenheimu.

Don Carlos.

Vím,
 kde Lothar zabit byl Rudolfem. — Teď však
 smím
 se, hrabě, ptáti vás po důvodech i jmenech
 i toho spiknutí po jednotlivých členech.

Don Ricardo.

Vévoda z Gothy!

V. Hugo: Hernani.

Don Carlos.

Vím, proč tento konspiruje
o Němce, císaře on v říši usiluje.

Don Ricardo.

A z Hohenburgu —

Don Carlos.

Ten? Ve propast pekla temnou
by vstoupil s Frankem spíš než v rajskou říši
se mnou!

Don Ricardo.

Don Gill Telez Giron.

Don Carlos.

U Matky boží, k čemu
se bouří ničemi:fk ten proti králi svému?

Don Ricardo.

Dí lid, že našel vás u paní v posteli,
ten večer, baronství když dal jste manželé,
své něžné družky čest on pomstítí prý žádá.

Don Carlos.

Tož proti Španělsku se bouří jeho zrada!
Kdo ještě v spolku s ním?

Don Ricardo.

Těž Vasquez, pravili,
muž úcty hodný prý a biskup z Avily.

Don Carlos.

Což tento touží též čest choti svojí mstíti?

Don Ricardo.

Pak Guzman Lara též se hněvá, neb chce míti rád, vy ježž nosíte.

Don Carlos.

Ten Lara! — Tedy rád!
o více nejde-li, ten udělím mu rád.

Don Ricardo.

Vévoda Lützelburg! — Co chce však — těžké
řečil!

Don Carlos.

Mně zdá se, o hlavu ten vévoda že větší!

Don Ricardo.

Pak Juan de Haro chce Astorgu.

Don Carlos.

Vždy katu
rod jeho přidával dvojnásobného platu.

Don Ricardo.

Toť všecko.

Don Carlos.

Nejsou, ne to všechny moje hlavy,
to teprv sedm jest, to není počet pravý.

Don Ricardo.

Já nejmenuji jen pár banditů a špatných,
jež Trevír s Francií snad najal —

Don Carlos.

Chlapů statných,
jichž dýka ochotná a zlata touha velká
se točí k dukátům jak vždycky k pólu střelka!

Don Ricardo.

Dvou pouze soudruhů jsou jmena proslavena,
stár jeden, druhý mlád z nich —

Don Carlos.

Jejich jmena?

(Don Ricardo krčí rameny, že neví.)

Jich stáří?

Don Ricardo.

Mladší jest as dvacet roků.

Don Carlos.

Škoda!

Don Ricardo.

Kmet šedesátník jest —

Don Carlos.

V tom věru špatná shoda,
ten došti není stár a druhý příliš. Rád
si oba převezmu, můž' spohehnout se kat.

Můj na rebelly meč se nedá na ústupy,
 rád mu jej zapůjčím, jak sekeru si ztupí,
 ba hotov přišit jsem — když nedostačí příště,
 i císařský svůj nach ke suknu popravíště.
 — Jen císař budu-li!

Don Ricardo.

Sněm právě mžikem tím
 o volbě rokuje.

Don Carlos.

Kdo bude, což já vím?
 Snad První František, snad Bedřich Moudrý, Sas!
 Ach! Luther pravdu má, zlý věru nastal čas!
 Vše horší napořád. Ó tvůrci majestátu,
 jichž všechny důvody jsou přístupny jen zlatu!
 Kacířský tamo Sas! Tam hloupý palatin
 a primas z Trevíru, jen hýřil, libertin!
 Král český, ten jest můj, Hessenští princové
 jsou menší nežli jich úděly krajové!
 Buď mladí blbci to, buď starci zhýralí.
 Dost korun! Ale hlav? Kde byste hledali?
 Jen trpaslci to, sněm směšný, pídumuži,
 jež jako Herkules bych odnes v lví své kůži!
 Již z plášťů nachových kdyby jim vysvek' hřbet,
 mít menší budou leb, než má jí Triboulet!
 Tři hlasy chybí mi, vše s nimi, přeběda!
 Vzdám Salamanky se, Gandu i Toleda,
 ať, milý Ricardo, si vyberou z těch měst!
 Je za tři hlasy dám, hled', volba lehká jest.

Tři města Kastilská neb Flanderská bych dal
za hlasy jich — však zpět bych pozděj si je vzal!

(Don Ricardo pozdraví hluboce krále a posadí si klobouk na
hlavu.)

— Což pokrýváte se?

Don Ricardo

(znovu jej pozdraví).

Vy tykal jste mi, pane!
Jsem grandem španělským!

Don Carlos

(stranou).

Ctižádost z tebe vane,
jak mi tě líto jest! —
Jak ta v tvém mozku zpilém
jdouc za mou myšlenkou jen za svým kráčí
cílem!
Dvůr podlý to, kde král žebrákům
a lačným rozdává droby své velikosti!
v nestoudnosti
(Sni.)
Jen Bůh je veliký a císař — papež potom, —
co král, co vévoda?

Don Ricardo.

Pochybnost nemám o tom,
že zvolen budete, Výsosti!

Don Carlos.

Co s tím málem,
jež »Výsost«¹ zní? — Mám strach . . . Což
musit zůstat králem?

Don Ricardo

(k sobě.)

Dost — císař nebo ne — jen když já grandem
jsem!

Don Carlos.

Jakmile po volbě, rci jakým signalem
se jmeno císaře oznámí městu v čas?

Don Ricardo.

To rána dělová, když zvolen bude Sas!
Dvě rány Francouz, tři, to vaše milost bude.

Don Carlos.

Ach, tato Doña Sol! Mne dráždí, raní všude!
Budu-li císařem, ji vyhledati spěj,
snad caesar stačí jí! . . . Ó moje beznaděj!

Don Ricardo

(usmívaje se).

Ó, kterak dobrý jste!

Don Carlos

(přeruší jej s vysoka).

Mlč, o tom slova ani!

Já posud neřekl, co myslit lze, své přání.
— Kdy jmeno prohlásí?

Don Ricardo.

Snad za hodinu asi,
neb trochu později.

Don Carlos.

Tři hlasy! Jen tři hlasy!
— Však dříve spiknutí to mrzké rozdrtíme,
kdo zvolen císařem, se potom přesvědčíme!

(Počítá na prsty a dupne.)

Vždy o tři hlasy míň! To právě hlasy jich!
ten Corneille Agrippa ví víc ve věštbách svých!
On třináct viděl hvězd plát v nebes oceaně
s plachtami plnými od severu k mé straně.
Tož budu císařem! Však z jiných praví stran,
že abbé Trithèm děl, Franc bude jmenován.
— Já měl jsem osud svůj líp užít v této noci,
jít jakous výzbrojí proroctví ku pomoci!
Však všecka proroctví nejlepších kouzelníků
se schýlí v dobrý cíl a vyplní se v mžiku,
když dobrá armáda s píkami, děly meči,
a koňstvy, s pěchotou a hudbou, která ječí,
směr může osudu, jenž klopýtá, dát pravý,
porodní bábou být, že slehnou všichni v zdraví.
Kdo lepším Agrippa či Jan snad, Trithèm zván?
Či systém armádou je řádně dokládán;
kdo oštěp železný jak bod za slovo vloží,
ať lancknecht, bandita šik jeho třeba množí,

jichž palcát pomůže fortuně, která klesá,
 a v radost proroku, čin hotový si tesá. —
 Ó blázni ubozí, již s hrdým čelem zříte,
 ku světa císařství a »Mám své právo!« díte.
 Co máte? děla svá, ve nekonečném šiku
 jichž zanícený dech muž města zničit v mžiku
 a lodě, vojáky a koně . . . máte za to,
 že cestou ku cíli národy sšlapou v bláto?
 Ne, lidských osudů na vrátké křižovatce,
 jež spíš než ke trůnu nás v propast svádí, zrádce,
 tři kroky postoupí a chabí, málo jistí
 a zcela neschopni, v osudů knize čísti,
 v ráz v bázni váhají a v stín se tulíce
 jdou ptát se hadačů kdes v koutě ulice!

(K Donu Ricardovi.)

Jdi! Hodina je tu, kdy spiklenci sem chodí
 Dej sem klíč od hrobu!

Don Ricardo

(odevzdává králi klíč).

Zde, pane, až se hodí,
 z Limburgu hraběte si vlídně připomněte,
 klíč dal mi, pro vás vše udělá, co jen chcete.

Don Carlos

(jej propouštíje).

Jdi, dle mých rozkazů, vše zaříd!

Don Ricardo.

Pospíchám.

Don Carlos.

Tři rány z děla, vid'?

(Don Ricardo se ukloní a odejde. Carlos zůstane sám a klesne v hluboké snění. Jeho ruce se skříží, hlava klesne na prsa; pak se vztýčí a obrátí se k hrobu.)

2. Scena.

Don Carlos.

Nu, konečně jsem sám!
 Ó, Karle, odpusť mi! Ta klenba přísná, ztmělá
 by přísnou, vážnou řeč jen odrážeti měla.
 Ty asi horšíš se na hlomoz, jímž v té chvíli
 zde naše ctižádost kol tvého hrobu šílí.
 Zde Karel Velký spí! Jak můžeš, hrobe tmavý,
 obsáhnout beztrestně stín také velké slávy?
 Jsi zde? Svět stvořil jsi a toto hrob je mělký.
 Zda moh' jsi ulehnout v něm dle své celé
 délky?

Ó, krásné divadlo! Ó krásné ku závratí
 tak stvořit Evropu a tak ji zanechati!
 Dva lidé na vrchu té smělé stavby stojí,
 dva vůdci zvolení, jichž každý král se bojí,
 neb všechny státy v ní, vévodství rozličná
 a říše, úděly jsou lena dědičná,
 však lid má caesara neb papeže v svůj čas
 co osud zavínil, sám opravuje zas.
 Tak rovnováha jest, řád vládne mocí strachu,

ó v zlatě kurfiřti, ó kardinali v nachu,
 ó dvojí senate, před nímž se země chvěje,
 jen parádou jste zde! Co Bůh chce, tu se děje.
 V čas vstane myšlenka, dne jednoho vzplá
 zticha,

jde, roste, mohutní a do všeho se míchá,
 je člověk, srdce jme a brázdu nechává.

Král často sšlape ji, jí ústa ucpává.

Však na sněm vstoupí pak neb do volební
 síně,

v ráz vidí králové, myšlenka otrokyně,
 všech králů nad hlavou, již rdousili ji v muce,
 se vztýčí s tiarou na hlavě, s globem v ruce.
 Vše císař, papež jsou. Vše v světě jimi žije
 a pro ně navzájem. V nich velký se taj kryje
 a nebe, na které svá práva mají, v chválu,
 kvas velký strojí jim z všech národů a králů,
 je drží pod mrakem, v němž jeho hrom se
 třese,

u stolu sedí Bůh, jim svět v pochoutku nese.
 Zde hlavu u hlavy, vše řídí dvou těch rada
 a vesmír obstará jak sekáč svoje lada.

Vše v ruce těchto dvou. U dveří jejich králi
 jen vůni pokrmů jich čenichají z dále

jen okny patří k nim, až díváním se znají,
 by lépe viděli, na špičky noh se staví.

Svět celý pod nimi se vrší, kupí, čeká,
 vše spletou, rozpletou, ten řeší, onen seká.

Z nich jeden pravda je a druhý síla. V sobě
 své mají důvody, jsou tím, že jsou v své době.

Když oba vystoupí ze svatých svých, v své síle,

ten jeden v purpuru a druhý v říze bílé,
 tu vesmír zdivený u jejich nohou leže
 na Boha půlky zří: císaře, na papeže!
 Ach, císař, císař být! Ó vzteku, nebýt jím
 a cítit odvahou, jak bouří srdcem tvým!
 Ó kterak šťastný byl, jenž v tomto hrobě leží!
 A veliký jak byl! Vše bylo lepší, svěží.
 A papež s císařem nebyli lidmi ani.
 Hle Petr s Césarem. Dva Římy v objímání
 se oplodnily v nich též ve mystickém sňatku,
 tvar s duší vrátivše lidského rodu zmatku,
 z národů směsice a říší plní síly
 ti rájem Evropu si novou celou slily,
 v jich dlaní kadlubu se všecek ten bronz slil,
 ze světa římského od starých jenž tu zbyl.
 Ó jaký los to! — Hrob však v skutku je to
 jeho!

je možno, málo tak sem přišlo z toho všeho?
 Jak býti knížetem a císařem a králem
 a býti zákonem a mečem v boji stálém,
 být obrem, podstavcem Německo celé mítí,
 se názvem cesara a jmenem Karla skvítí!
 Být větší Attily a větší Hanibala,
 být velký jak svět — zde hrstka prachu malá!
 Seškrabte císařství a uvidíte prach!
 Ten dělá císařel! Pokryjte země svah
 kol ruchem, hlomozem, ó vztyčte v nesměr-
 nost
 své říše dál a dál nercete nikdy — Dost!
 Velkými údery ohromnou stavbu vzneste;
 Co zbude po vás kdys? Zde vizte a se třešte!

Ten kámen! Z titulů a triumfálních jmen
 pro děcko ku čtení pár prázdných slabik jen!
 Nechť sebe vyšší cíl, kam spějete v své pýše,
 cíl všeho poslední! — Ó císařství, ó říše!
 Co z toho — dotýkám se cíle, duch můj cítí,
 hlas dí: Je budeš mít! a já je budu mítí!
 Jen mít je! Nebesa! Být tím již, co se tvoří,
 sám vzpřímen na vršku spirály, k států moři,
 z nichž jeden na druhý se týčí, mítí klíče,
 zřít krále pod sebou za zvůle svojí míče,
 o vlasy jejich hlav své sušit sandály,
 pod králi viděti se hemžit vasaly,
 dožata, vévody, markrabí, kardinály,
 kněze a biskupy, barony, feudály,
 pak vojsko, písaře, a z výše, zkad se řídí
 směs tato, v propasti kdes v hloubce vidět —
 lidi.

Ach, lidi! Co to jest? to moře, davy jich,
 hluk velký, pláč a křik a časem hořký smích,
 kvil, jenž probouzí zem, která se plachá děsí
 a ohlasů jenž stem se mění v jásot, v plesy!
 A lidi! — Města to a věže, dav a shon,
 v nějž z věží kostelních zní občas v poplach
 zvon!

(Sní.)

Ó base národů, již nesou na vrcholi
 ohromný jehlanec, jenž o dva opřen póly,
 o proudy živoucí, jej vlnou svírající,
 svým spádem mohutným jej chvějně houpající,
 jenž všecko měníte na nejvyšších svých pá-
 sech,

že trůny třesou se, jak podnožky v zlých
 časech,
 že všichni králové svých hádek zanechají
 a zvednou k nebi zrak. — Ó dolů hleďte, v taji
 vše lid — toť ocean! Ó vlno, v ruchu sílo,
 kam nelze hodit nic, by vše se nezčeřilo,
 ty podhlodáváš trůn a houpáš tiše hroby,
 zrcadlo, v kterém král se vidí bez ozdoby!
 Ach, moci nahlédnout v tvé proudy tmavé
 snadně,

co říší rozbitých bez počtu leží na dně!
 Korábů v ztroskotu, jež přliv, odliv stálý,
 ač v cestě stojí mu neznámé, dále valí.
 Ach, vše to ovládat! — Na ten hrot vystou-
 piti,
 jak vaše jméno zní, jen člověk při tom býti,
 tu propast zvatí svou! — Jen kdyby v této
 chvíli

mne zavrať nejala, neopustily síly!
 Ó států, králů všech ty hybná pyramido,
 jak úzký vrchol tvůj! Chví noha se, ó bído!
 Kde zadržet se mám? Ó kdybych sesláb hned
 svět-cítě pod nohou, kde mám se zadržet,
 zem vida pod sebou, jak žije vše, se třese...
 A glob ten v ruce mít — co s ním? Zda dlaň
 jej snese,
 zda udržím jej sám? Kdo jsem? Dít musím
 s žalem,

jak býti císařem, když mnoho mi, být králem?
 Ach, kde je smrtelník, nechť z lepšího je rodu,
 jenž moh' by duši svou s fortunou uvést v shodu!

Však já? Kým velikým se stanu? — Marný sen!

Kde zákon, rádce můj?

(Klesne na obě kolena před hrobem.)

Ó Karle, tys to jen!

Ach, jestli bere Bůh, před nímž ves odpor mizí,
náš dvojí majestát v tvář tváří, ó kéž ryzí,
cit velký vznešený se v srdce moje vlije,
cos z této mohyly, jež také kosti kryje!

Ó nechť, ať ze všech stran zřím všecky stránky
všeho,

ať svět, že malým, zvím, mám strach se do-
tknout jeho.

Mně ukaž a mně zjev, že v tomto ve Babeli,
jenž od papeže jde k císaři v nebe smělý,
svém každý na stupni si chválí prodlévati,
zří přes ten na druhý a zdržuje se smáti.

Znát uč mne taje své, jak třeba vládnout jest —
zda líp je odpouštět či odsuzovat v trest!

Rci, je-li pravdou to, že v osamělém rovu
stín velký najednou na země hlomoz znovu
se může probudit, že pukne hrob tvůj valný,
a vrhá mocný blesk a jasný ve svět dálný,
ó promluv, tvůj když dech, který má sílu smrti,
mým třeba nad čelem tu bránu z kovu zdrtí!

To je-li pravdou jen, císaři Němců všech,
co ještě po Karlu lze konat, znát mne nech!

Či lépe dovol sám, ať v svatyni tvou vstoupím,
a vznešenou tvou tvář o smrti závoj zloupím,
mne neodháněj dál vichřice ve hlaholu,
o mramor, zábradlí, se opři, mluvmе spolu!

Kéž můžeš povědít mně svým osudným hlasem,
čím ztemní se náš zrak, čím čelo zbledne žasem,
mluv, prosím, neoslep své dítě polekané,
neb jistě bez pochyb tvůj hrob jen světlem
plane.

A neřekneš-li nic, nech aspoň v tšii němé,
svou hlavu prohlížet, jak svět když studujeme,
nech změřit v pohodlí, ó obře, svoje tělo,
neb není jak tvé nic, co velké by být mělo,
ó vzbud' se v hrobě svém, kde věky dřímáš
sladce,
a když mi chybí stín, buď popel tvůj můj rádce!

(Přiblíží se s klíčem.)

Nuž vstupme.

(Couvne.)

Vstane-li a promluví-li, Bože!
Což, chůzí pomalou, když opustí své lože,
a já se navrátím snad odtud s bílým vlasem?
Však vstupme přec.

(Ruch kroků.)

Kdo jde? Kdo směl by tímto časem
než já chtít probouzet klid takového reka?
Kdo?

(Kroky se blíží.)

Ach, já zapomněl, sbor mojich vrahů čeká,
tož dál!

(Otevře dvěře hrobu, jež zavře za sebou. — Vstoupí několik mužů
tichým krokem záhalených v pláště a přikrytých klobouky.)

3. Scena.

Spiklenci.

(Jdou si vstříc, podávají si ruce a vyměňují několik slov tichým hlasem.)

1. *spiklenec*

(nesa sám rozžatou pochodeň.)

Ad augusta!

2. *spiklenec.*

Per angusta!

1. *spiklenec.*

Nás brání

zde svatí.

3. *spiklenec.*

Sama smrt nám slouží.

1. *spiklenec.*

Bůh nás chrání.

(Ruch kroků v stínu.)

Kdo zde?

Hlas v stínu.

Ad Augusta!

2. *spiklenec.*

Per angusta!

(Vstoupí novi spiklenci. — Ruch kroků.)

1. spiklenec

(k třetímu.)

jde.

Kdos blíž,

3. spiklenec.

Kdo?

Hlas stínu.

Ad angusta!

3. spiklenec.

Per angusta! —

(Vstoupí jiní spiklenci, kteří se vyměňují znamení mezi sebou.)

*1. spiklenec.*Jsme tu! Dej Gothský zprávu již.
Neb dlouho, druzi, stín na zoru čeká sladkou.

(Všichni spiklenci rozsadí se v polokruhu po hrobech. První spiklenec obchází všechny a každý zapálí si o jeho pochodeň svíčka již drží v ruce. Na to odejde 1. spiklenec a usadí se tiše na hrob v středu kruhu výš nežli ostatní.)

Vévoda z Gothy

(se zvedne.)

Nuž Carlos španělský, jenž cizinku má matkou,
je říše nápadník.*1. spiklenec.*

Hrob za tu snahu měj!

Vévoda z Gothy

(hodí svou pochodeň na zem a zašlápne jí nohou).

A s jeho čelem se jak s pochodní tou děj!

Všichni.

Tak děj se!

1. spiklenec.

Buď mu zmar!

Vévoda z Gothy.

On umři!

Všichni.

Oběť všeho!

Don Juan de Hars.

Má Němce za otce . . .

Vévoda z Lützelburgu.

Španělkou matka jeho!

*Vévoda z Gothy.*On není Španělem a Němcem také není.
Smrt!*Spiklenec.*Kdyby kurfiřti jej v tomto okamžení
jen přece zvolili?*1. spiklenec.*

Ne! nikdy!

Don Gil Telez Giron.

Nemám strachu,
jen hlavu urážme a koruna je v prachu!

1. spiklenec.

Císařem bude-li, posvátným bude slouti,
a může pouze Bůh jej prstem svým se tknouti.

Vévoda z Gothy.

Tož nejjistější, zhyň, než posvátným se stane!

1. spiklenec.

On zvolen nebude!

Všichni.

On říše nedostane!

1. spiklenec.

Co páží potřebí by v rubáš moh' být dán?

Všichni.

Jen jedné!

1. spiklenec.

Do srdce co musí dostat ran?

Všichni.

Jen jednu!

1. spiklenec.

Kdo ji dá!

Všichni.

My všichni!

Zrádce skolme!

Tam volí císaře, my velekněze zvolme,
však vylosujme jej!

(Všichni spiklenci píší svá jména na lístky, stočí je a jeden po druhém je hází do vázy náhrobní. Pak dí:)

1. spiklenec.

A nyní modleme se!

(Všichni pokleknou; 1. spiklenec se pak zvedne.)

Ať v Boha věří ten, kdo k tomu činu hne se,
jak Říman udeří a umírá jak žid,
před kleštni, před kolem ať zachová si klid,
ať zpívá na rožni ať pochodním se směje,
ať pro vraždu a smrt podstoupí bez naděje
vše!

(Vytáhne z urny jeden lístek.)

Všichni.

Jeho jméno jest?

1. spiklenec

(na hlas).

Hernani!

Hernani

(vystoupí z davu spiklenců.)

Vyhrál jsem!

Já mám tě! Držím tě! Ó já tě vyrval všem,
ó sladká pomsto má!

Don Ruy Gomez

(prodere se davem a vezme Hernaniho stranou).

Oh, přenech mi tu ránu!

Hernani.

Ne, ani za život! Vždyť tolik pomstou planu,
to štěstí, jediné, jež v žití moje skane,
to první, prosím, to mi nezáviděj, pane!

Don Ruy Gomez.

Ty nemáš ničeho. Vše, hrabství, zámky, v nich
sta tisíc sedláků ve třech stech vesnicích,
za jednu ránu tu, příteli, dám ti rád!

Hernani.

Ne!

Vévoda z Gothy.

Snadno páže tvá by mohla omdlévat,
jsi kmet!

Don Ruy Gomez.

Vy všichni zpět! Mám duši, když ne páž',
ne na rez pochvy mé, na meč se pni zrak váš!

(k Hernanimu).

Tys můj!

Hernani.

Svým životem! Však je ho ten jest mým!

Don Ruy Gomez

(vyndá roh od pasu svého).

Hej, poslyš, příteli, tvůj roh ti navrátím.

Hernani

(otřesen.)

Co na tom záleží? Držím se pomsty své,
v tom s Bohem srozuměn, ta se mi nevyrvé.
Mám otce pomstítí . . . snad ještě víc bych moh'.
— Mně ránu podstoupíš?

Don Ruy Gomez.

Ne, vem si raděj roh!

Hernani.

Ne!

Don Ruy Gomez.

Rozvažte si to jen . . .

Hernani.

Mně kořist moji nech!

Don Ruy Gomez.

Nuž za to proklet buď, vzal's ples mi plesů
všech!

(Zastrčí opět roh za pás.)

I. spiklenec

(k Hernanimu).

Dřív nežli zvolí jej, líp bude večer dnes
vyčkati Carlose . . .

Hernani.

Strach neměj, a to věz,
že vím, jak člověka do hrobu srazit hned.

I. spiklenec.

A zrada veškerá na zrádce padni zpět
a s námi Bůh již buď! My ruku sobě dejme,
když zhyne bez činu, dál kráčet přísahejme,
že jeden po druhém, jak stojíme zde v kruhu,
ubijem Carlosa.

Všichni

(tast meče).

Přísahejme!

Vévoda z Gothy.

Nač, druhu?

Don Ruy Gomez

(obráti svůj meč, vezme jej za hrot a zvedne jilcem vzhůru nad
hlavou).

Na tento, bratři, kříž!

Všichni

(zvedají meče).

Ať umře bez pokání!

(Je slyšeti vzdálenou ránu z děla. Všichni se zarazí v mlčení.
Brána hrobu se otevře. Don Carlos objeví se na prahu. Jest
bled a poslouchá. — Druhá rána z děla. — Třetí rána. — On

otevírá náhle dveře hrobové, ale nepokročí o krok, a stojí bez hnutí na prahu.)

Don Carlos.

Již císař čeká vás, jen blíž přistupte, páni!

(Všecky pochodné najednou zhasnou, — Hluboké ticho. — On udělá krok v tmách tak hustých, že s tíží lze rozeznati skupiny spiklenců němých a ztrnulých.)

Kol noc a mlčení! Roj vyšel z nich, v ně padá,
 či mníte, všechno to že mine jak snů vláda,
 že bez pochodní vás a bez vší odpovědi
 mít budu za sochy, jež na svých hrobech sedí?
 Dost hlasně mluvili jste, krátká tomu chvíle,
 teď trochu zvedněte své hlavy, sochy milé!
 Zde Karel Pátý jest! — Jen o krok paže vzpněte
 a rychle udeřte! — Ne, vy to nesvedete!
 Jak plály krvavé pochodně vaše v stínu
 a můj dech jediný postačil ku všech zhytnu.
 Však vizte, plachý zrak kol obraťte i líce,
 když dost jsem zhasil jich, jich rozžhnu ještě
 více!

(Udeří železným klíčem na bronzovou bránu hrobu. Na ten zvuk všechna pozadí klenby se naplní vojskem nesoucím pochodně a piky. V jich čele vévoda z Alcaly, markýz d'Almuňan.)

Sem, moji sokoli! Mé hnízdo, kořist má!

(K spiklencům.)

Teď osvěcuji já. Hle, hrobka plápolá!
 Kol všichni pohleďte!

(K vojákům.)

Čin dokázán jest zjevně.

Hernani

(dívejte se na vojáky).

Mně zdál se velkým být! Já zprvu věřil pevně,
že Karel Velký to — a on to Pátý! Stále...
čím dál tím líp.

Don Carlos.

Nu tak!

(K vévodovi z Alcalá.)

Kastilský admirale!

Kontable španělský!

(K markýzovi d'Almúñan.)

Odzbrojte tyto zrádce!

(Jsoň obklíčení a odzbrojení.)

Don Ricardo

(Vběhne a ukloní se až k zemi.)

Císařská milosti!

Don Carlos.

Tys alkad u paláce!

Don Ricardo

(znova se ukloní).

Sem jdou dva kurfiřti z volební síně zlaté,
by blaho přáli vám, císařský Majestáte!

Don Carlos.

Ať vstoupí!

(Tiše k Ricardovi.)

Doña Sol . . .

(Ricardo pozdraví a odejde. Vstoupí s pochodněmi a fanfarami král český a vévoda bavorský, s korunami na hlavách. — Četný průvod pánů německých, nesoucích prapor říšský, dvojhlavého orla s erbem španělským uprostřed. — Vojáci se roztoupí a seřadí v zeď ponechávajice cesty oběma voličům až k císaři. Voliči pozdraví císaře hluboce, on jim poděkuje nazvednuv klobouk.)

Vévoda bavorský.

Ó, Karle, římský králi!

Ó svatá Velebo! Císaři! Svět je malý
ve dlani ruky tvé! Máš v moci celou říši,
trůn, pro nějž vladaři celého světa dýší.
Byl první vyvolen, vévoda Fridrich, Sas,
však hodnějším tě měl a podstoupil ti hlas,
vem nyní korunu s císaře majestátem,
teď svatá římská říš tě obláčí svým šatem,
svůj meč ti podává, tys velký, zdrav buď nám!

Don Carlos.

Já sboru svatému, až vrátím se, dík vzdám!
Dík páni! Bratře můj, ty králi český, spěš,
můj ujče, Bavorský. Já za vámi jdu též!

Král Český.

Byl, Karle, přátelský náš dědů poměr stálý,
můj otec s tvým, tvůj děd se s mojí milovali,
rci, Karle, u cíle tak sporných losů rád,

chceš mezi bratry se též mojí bratrem zvat?
já děckem znal tě již, zapomněl nedovedl. —

Don Carlos

(jej přeruší).

Váš, český králi, mrav po domácku si vedl.

(Podá mu ruku k políbení, jakož i vévodě bavorskému, pak propustí oba kurfirsty, kteří se mu hluboce uklánějí.)

Nuž jděte!

(Odejdou oba kurfirsti s průvodem.)

Dav.

Budiž zdráv!

Don Carlos.

Jsem tedy císařem
z milosti Fridricha, že nechtěl — Přec jím jsem!

(Vstoupí Doña Sol provázená Ricardem.)

Doña Sol.

Vojáci — Císař on! — Ó rána zlá! Zlý osud!
Hernani, Bože můj!

Don Ruy Gomez

(stoje vedle Hernaniho k sobě).

Mne neviděla posud!

(Doña Sol běží k Hernanimu, který ji pohledem plným nedůvěry přinutí k couvnutí.)

Hernani.

Co paní?

Doña Sol

(vytáhne dýku ze záhadří.)

Posud mám tu dýku!

Hernani

(ruce po ní vztahuje.)

Družko milá!

Don Carlos.

Již všichni zmlkněte! — (K spiklencům.) Že pevná
vaše síla?

Čas nastal, světu dát zde příklad jednou zase!
Ty Laro Castilský a z Gothy, zradný Sase,
co jste zde dělali? Vy všichni! Mluvte!

Hernani

(pokročí o krok.)

Pane!

Věc velmi kratičkou, hned zjevna se vám stane,
my výrok soudu jsme v zeď Baltasara ryli!

(Vytrhne dýku, již zamává.)

Co patří císaři, jsme dali mu v té dáli.

Don Carlos.

Dost!

(K Donu Ruy Gomezovi.)

Zrádcem, Silvo, vy?

Don Ruy Gomez.

Kdo z nás je, Sire, větším?

Hernani

(obráti se k spiklencům).

Říš co chce, vezmi si, zde jsme a konec řečím!

(K císaři).

Plášť modrý královský moh' překážeti vám,
líp svědčí purpur vám, krev vidět není tam.*Don Carlos*

(k Donu Ruy Gomezovi).

Můj strýče de Silvo, to velezáda jest,
tvé škrtnout baronství z mých erbů, malý trest,
to odpadlictví jest, zda víte?*Don Ruy Gomez.*

Tak to chodí:

Vždy Roderigo si své Juliany zplodí!

Don Carlos

(k vévodovi d' Alcalá).

Jen hrabě, vévoda buď jat a v pouta dán!
Ten zbytek —

(Don Ruy Gomez, vévoda Lützelburský, z Gothy, don Juan de Haro, Guzman de Lara, don Tellez Givon, baron de Hokenburg odliši se od skupiny spiklenců, mezi nimiž zůstal Hernani — Vévoda d' Alcalá je obklopí strážemi.)

Doña Sol

(stranou).

Spasen jest!

Hernani

(vystoupí ze skupiny nešlechticů).

Chci též být počítán!

(K donu Carlosovi.)

Když o sekeru jde, již Hernani by pad,
 jak pastýř neznámý by neušel ti snad,
 když není jeho skrání v úrovni s mečem tvým,
 když třeba velkým být, mřít chceme-li, tož
 dím:

Já boží milostí, jež mocným žezla dává,
 v Segorbě vévoda a v Cardoně jsem hlava,
 jsem markýz Monroy a hrabě Albatara,
 a vicomte jsem de Gor, mně patří hrabství
 sterá,
 jsem z Aragonu Jan, velmistr d' Avis k tomu,
 jsem zrozen v exilu, syn prokletého domu
 a otce, otec tvůj, don Carlos z Kastilie,
 ježž zabil, v rodině nám vražda doma žije,
 vy máte sekeru, my dýku, proti všem
 jsem nebem vévoda a horal exilem;
 a že jsem nadarmo meč brousil na skal tesích
 a darmo kalil jej v ručejích v rodných lesích,

(Posadí si klobouk na hlavu. K druhým spiklencům.)

Na hlavu grandové!

(Všichni Spanělé pokryjí hlavy.)

(K donu Carlosovi.)

Když naše hlavy mají
 před králem padnouti, ať holé nepadají!

(K dvořanům a ke gardě.)

Jsem z Aragonu Jan a vaše popraviště
když pro mne malé snad, za větší změníte
příště!

(Připojí se skupině zajatců šlechtických.)

Doña Sol.

Ó nebe!

Don Carlos.

Zapomněl jsem na tu historii.

Hernani.

Má lepší paměť ten, či tělo rány kryjí,
neb vždycky urážka, již hánce zapomíná,
ve srdce raněné jsouc živa dál se vtíná.

Don Carlos.

Nuž tedy název mám a za jiné on platí
syn otcův, otcův tvých již bývali kdys kati.

Doña Sol

(vrhne se před císaře na kolena.)

Ó milost, pane můj! Buď milostivý přec!
Neb znič nás oba dva! On jest můj milenec!
Můj choť! V něm dýchám jen, zaň chvím se
v úzkostech,
měj soucit, oba dva nás umřít spolu nech!
Já před tvou velebou se na kolenách vláčím,
ty máš své císařství, já jeho srdci stačím,
ó milost!

(Don Carlos zamyšlen dívá se na ni.)

Úmysl ký v tobě klíčí šerý?

Don Carlos

(k Hernanimu).

Vévodo Segorbský a hrabě z Albatery,
markýzi z Monroy — jak zní tvá jména dál...
vstaň!

Hernani.

Kdo tak hovoří? je pravda to, že král?

Don Carlos.

Ne císař!

Doña Sol

(se zvedajíc).

Bohu dík!

Don Carlos

(ukazuje na ni Hernanimu).

Vévodo, zde tvá choť!

Hernani

(upírá oči k nebi drže v náručí Doňu Sol).

Ó Bože!

Don Carlos

(k Donu Ruy Gomežovi).

Strýče můj, žárlivost šlechty krotí!
Však Aragonský dům ten Silvům vyrovná se.

Don Ruy Gomez

(chmurně).

To není šlechtictví!

Hernani

(dívá se na Doňu Sol pln lásky drže ji v objeti).

Mé záští rozplývá se!

(Odhodí dýku.)

Don Ruy Gomez

(stranou dívaje se na oba).

Mám vypuknout, či ne? Ó lásko, jak to hárá!
 Ty's měla soucit, ty, španělská hlavo stará!
 Hoř bez plamenu dál, trp, starče, miluj v skrytu,
 nech rváti srdce své. Smích uspoř svému citu.

Doňa Sol

(v loktech Hernaniho).

Můj vévodo!

Hernani.

Já mám jen lásku v duši svojí.

Doňa Sol.

Ó štěstí!

Don Carlos

(k sobě, ruku zaňnadry).

Plamenné mé srdce, ticho v boji!
 Ať vládne rozvaha, již kalilo jsi dříve,
 tvé lásky, milenky — jsou nyní — žaly divé,
 Flandersko, Německo a celá Hispanie

(upíraje zrak na korouhev).

Jak orel císař jest, na místě srdce kryje
 v své hrudi pouhý erb — a pusté prázdnou
 k tomu.

Hernani.

Ach, vy jste císařem!

Don Carlos

(k Hernanimu),

Vzácnému tvému domu
je rovno srdce tvé!

(Ukazuje na Doňu Sol.)

A rovněž její hrud';

Vévodo poklekni!

(Hernani klekne. Don Carlos sejme své zlaté rouno a hodí mu
je přes 'rk.)

Zde řetěz!

(Don Carlo tasí svůj meč a třikrát jím jej na rameno udeří.)

Věrný buď!

(Zvedne jej a obejmě.)

Rytířem Štěpánským, vévodo, dělám tebe.
Však sladší, krásnější ti řetěz dalo nebe,
než kterým vládnou já, mně nejvyšší přec schází:
dvě paže milenky, v nichž láska beze hrází.
Ty šťastný budeš teď — a já jen císař jsem.

(K spiklencům.)

Vás neznám, pánové. Chci odpustiti všem.
Pryč záští se vzteky. Chci všecko zapomníti!
Ten příklad může svět i naučení vzíti.
To není nedávno, po Karlu prvním králi
že pátý Karel jde, rád změněn posud stálý!
před tváří Evropy, sirotka v opuštění,
v posvátný majestát, křesťanskou výsost mění.

(Spiklenci padnou na kolena.)

Buď sláva Carlosu!

Don Ruy Gomez

(k Donu Carlosovi).

Já zůstal zatracen.

Don Carlos.

Já rovněž!

Don Ruy Gomez

(k sobě).

V hněvu svém víc ještě nezvrácen.

Hernani.

Kdo vše nás změnil tak?

Všichni

(vojáci, spiklenci, pánové).

Ať žije římská říš!

Pátému Karlu čest!

Don Carlos

(obráti se k hrobu).

Velkému Karlu spíš!

Nás nechte oba zde.

(Všichni odejdou).

5. Scena.

Don Carlos

(sám, ukloní se před hrobem).

Jsi spokojen v svém klidu?

Zda doved' setřásti jsem králů všecku bídu?
Ó Karle veliký? Jsem císař jiný tím?
Smím sdružit přílbu svou ku mitře Říma, smím
po světa štěstí teď svou plnou rukou sáhnout
a nohou pevnou snad tou sráznou cestou
táhnout,
jež kolem pokryta troskami Vandalů,
již ukázal jsi nám stopou svých sandálů?
Zda na tvém hrobu jsem pochodeň rozžal sobě?
Zda hlasu rozuměl, jenž mluvil ve tvém hrobě?
Ach, byl jsem zcela sám, před volbou mdlý
a schvácen,
svět celý do piklů, a do zrady byl ztracen,
měl papež podplacen, měl potrestán být Dán,
Benátky, Soliman, tam Luther! Ze všech stran
dýk tisíc žárlivých ve stínu v každém kroku,
co pastí, úskalí, co nepřátel a soků,
kol dvacet národů, dvaceti králům v strach,
vše hnáti, hnán být vším, vše v chvatu, shonu, ach!
Čím začít mám? jsem vzkřik' pln strachu, úzkosti
a tys mi odvětil: »Můj synu, milostí!«

(Opona spadne.)

Jednání V.

Svatba.

Scena. Saragosa. Terasa paláce Aragonského. V hloubi zábradlí schodiště, jdoucí dolů do zahrady. Na levo i pravo dvě brány jdoucí na teras, jež zavírá balustrada, nad níž se zvedají dvě řady maurských arkad, pod nimiž a skrze něž je viděti zahrady paláce, vodotrysky v stínu, keře se světlý se mihajícími a docela v hloubi štíty a vrcholy gotické i maurské osvětleného paláce. Jest noc. Jest slyšeti vzdálené fanfary. Masky, domina, rozptýlené a v skupinách přecházejí chvílemi po terase. V popředí skupina mladých pánů, drží masky v ruce, smějí se a hovoří hlasitě a živě.

1. Scena.

Don Sancho Sanchez de Zuñiga, hrabě de Monterey, Don Mathias Centurion Markýz d'Almuñan, Don Ricardo de Roxas, hrabě de Casapalma, Don Francesco de Sotomayor, hrabě de Velalcazara, Don Garci Suarez de Carbajal, hrabě de Peñalver.

Don Garcí.

Ať žije nevěsta i rozkoš na mou čest!

Don Matias

(dívaje se ns balkon).

Hle, Saragosa dnes ve všech svých oknech jest

Don Garcí.

Kdy v lesku pochodní tak svatba byla krásná?
Manželé krásnější a noc tak lunojasná?

Don Matias.

Jak císař dobrý jest!

Don Sancho.

Kdo řek' by tenkrát věru,
když s ním jsme sdíleli to dobrodružství v šeru,
že jednou přijde den, když vše se skončí tak!

Don Ricardo

(je přeruší).

Já při tom také byl?

(K ostatním.)

V noc ukrytí a mrak,
tři galani a pak bandita pro kůl zralý,
pak jeden vévoda a král ti oblehali
v ráz ženu jedinou. Kdo první útočil?
To jistě lupič —

Don Francesco.

Tak! A nač by lupič byl?

Vždyť láska s fortunou jsou v Španělsku, jak
všade,
na babu slepou hra, kde vyhrává, kdo krade.

Don Ricardo.

Ten pohled na lásku, mne v cestu štěstí svedl
prv hrabě, potom grand i alkad dvorní hned,
já jistě svůj vždy čas jsem vykořistil záhy.

Don Sancho.

Váš taj, že na cestě jste krále byl, můj drahý!

Don Ricardo.

Svá práva uplatnil jsem jako svoje činy.

Don Garcí.

Ze zábav královských jste těžit, nebyl líný.

Don Matias.

A starý vévoda? Snad zatlouká své máry?

Don Sancho.

Ó nesmějte se jen! Je hrdým rek ten starý,
miloval Doňu Sol, než zšedl jeho vlas,
let prošlo šedesát, však zbělel za den v ráz.

Don Garcí.

Jej v Saragose víc již nikdo neuzřel.

Don Sancho.

Což chcete, rakev svou v hod sňatku přinést
měl?

Don Francisco.

A císař?

Don Sancho.

Velice dnes mrzí se a trudí,
neb víc než kdykoliv jej doktor Luther nudí.

Don Ricardo.

Ten Luther starostí, běd jest zdroj veliký,
já skončil bych s ním spor hned s čtyřmi
setníky.

Don Matias.

A rovněž Soliman jej léká...

Don Garcí.

Pouhý žert,
co Neptun, Soliman, Luther a každý čert?
jsou krásné ženy zde, jsou vzácné maškarády!
Já sta řek' hloupostí, to mají ženy rády.

Don Sancho.

To podstatná je věc.

Don Ricardo.

Má Garcí pravdu svatou,
den kvasu změni mne a každou masku vzatou
mně zdá se, hlava má že již podléhá změně,
ví Bůh!

Don Sancho

(k Donu Matiasovi).

Proč nemáme slavnosti každodenně?

Don Francisco

(ukazuje k bráně na pravo).

Zda není manželů tam pokoj, druzi milí?

Don Garcí

(kyne hlavou).

Hned uvidíme je.

Don Francisco.

Myslíte?

Don Garcí.

Každou chvíli

Don Francisco.

Tím lépe, nevěsta prý krásná jest.

Don Ricardo.

Div pravý!

Jak vůči lupiči jest císař shovívavý,
— pardon ku manželci — dá zlaté rouno jemu.
Měl čakan spíš mu dát, jen věřit slovu mému,
a lože prachové to jeho dámě dát.

Don Sancho

(tíše k Donu Matiasovi).

Jak probodl bych jej svou vlastní dýkou rád,
to šlechtic z pozlátka a sešit hrubou nití,
to kabát hraběte, jimž alguazil svítí.

Don Ricardo

(se blíží).

Co jste to povídal?

Don Matias

(tiše k Donu Sanchovi).

Jen tady žádné hádky!

(K Donu Ricardovi.)

On zpíval Petrarkův mi právě sonet sladký.

Don Garcí.

Zda pozoroval jste ve věnci krásných žen,
jak pestrý květin by čaloun byl rozprostřen,
to černé strašidlo za jednou balustradou
v dominu mihnout se jak skvrnu maškaradou?

Don Ricardo.

Já zřel jej.

Don Garcí.

Kdo je to?

Don Ricardo.

Dle vzrůstu se mi zdál,
jak Don Prankasio, korábů admirál.

Don Francisco.

Ne.

Don Garcí.

Masky nesundal.

Don Francisco.

A nedbal pranikcho,
Kýs dvořan to, jenž chce být pozorován mnoho.

Don Ricardo.

Já mluvil s vévodou.

Don Garcí.

K nám opět krok svůj stáčí!
To maska podivná?

(Vstoupí černé domino, které zvolna přejde terasou v pozadí.
Všichni se obrátí a pohledem je sledují; maska se ničeho nevšímá.)

Don Sancho.

Jen mrtvý takto kráčí.

Don Garcí

(běží k dominu).

Stůj, krásná masko!

(Černé domino se obrátí a zastaví, Garcí couvne.)

Ha! Zda uvěříte, páni,
já v jeho očích zřel jsem divé ohně plání.

Don Sancho

Ó, je li ďáblem, zde nás dost má ku zábavě.

(Jde k dominu černému, které stojí bez hnutí.)

Jdeš z pekla, satane?

Maska.

Spíš vracím se tam právě.

(Nastoupí opět svůj pochod po kraji schodiště, všichni se dívají
za ním s hrůzou.)

Don Matias.

Nu, hlas je hrobový, jak rozléhá se v tichu.

Don Garcí.

Co jinde k postrachu, na bále bývá k smíchu.

Don Sancho.

Kýs špatný fraškář.

Don Garcí.

Ba, Lucifer to spíš.
chce vidět tanec náš, než vjedem v pekel říš.
V rej, páni!

Don Sancho.

Bezpečně to jakýs hloupý šprým.

Don Matias.

Jenž z jitra rozluštěn.

Don Sancho

(k Donu Matiasovi).

Nu, co je dále s ním?

Pohleďte, prosím vás . . .

Don Matias

(u balestrády terasu),

Teď přešel schody již.

Ten tam . . . Kýs taškář přec . . .

(V snění.)

Hm. Divno nanejvýš!

Don Garcí

(k dámě okolo krádejtci).

Ten tanec markýzko?

(Pozdraví ji a podává ruku.)

Dáma.

To půjde s překážkami,
choť, víte, počítá vždy všecky tance s vámi.

Don Garcí.

Tím spíše, pojdte jen. On počítáním krátí
si čas — to jeho věc — my budem tancovati.

(Dáma podá mu ruku: odejdou.)

Don Sancho

(zamyšlen).

To věru podivné!

Don Matias.

Zde zasnoubenci! Tiše!

(Vstoupí Hernani a Doña Sol ruku v ruce. Doña Sol v nádherném rouše nevěsty, a Hernani celý v černém sametu se zlatým rounem kol krku. Za nimi zástup maškar, dam i pánů, tvořících jich průvod. Dva obřadníci v bohatém úboru za nimi, čtyři pážata před nimi. Všichni se řadí a uklánějí, jak jdou okolo. Fanfary.)

2. Scena.

Předešli, Hernani. Doña Sol. — Družina.

Hernani

(pozdravuje).

Zdar přátelé!

Don Ricardo

(postoupí k němu a pozdravuje kloně se).

Tvůj zdar ku naší jest jen pýše!

Don Francisco

(pozdravuje Doňu Sol).

Toť věru Venuše! Ví svatý Jakub sám!

Don Matias.

Ach, rozkoš noci té!

Don Francisco

(ukazuje Donu Matiasovi jizbu svatební).

Co luzných věcí tam se spřede! Vilou být a ukrýti se v šeře, když světla uhasí a zavrou všecky dveře, vše vidět . . .

Don Sancho

(k Donu Matiasovi).

Pozdě jest. Což nepůjdeme? Slyš!

(Všichni pozdraví novomanžely a odcházejí, jedni dveřmi, druzí schodištěm v pozadí.)

Hernani

(jej doprovází).

Bůh s vámi!

Don Sancho

(zůstane poslední, tiskne mu ruku).

Všechn^o zdar!

(Odejde.)

(Hernani a Doña Sol zůstanou o samotě. Hlas a ruch kroků se vzdalujících. Náhle ticho. Při celém počátku scény následující fanfary a světla vzdálená tichnou a zhasínají pozvolna. Noc a ticho pomalu nastávají.)

3. Scena.

*Hernani, Doña Sol.**Doña Sol.*

Odešli všichni již.

Konečně!

Hernani

(snaží se strhnouti ji v náruč).

Lásko má!

Doña Sol

(rdí se a couvá).

Jest pozdě... přip ňá mi...

Hernani.

Vždy pozdě, anděle, je na to býti sami!

Doña Sol.

Ten hluk mne unavil, že pravdou, pane, jesti,
že radost bouřlivá vždy rdousí pravé štěstí?

Hernani.

Díš pravdu, duše má, vždy štěstí vážné bývá,
chce srdce z bronzu mít, kam hluboce se vrývá,
je rozkoš poděsí, když hází na ně kvítí,
slz blíž svým úsměvem než smíchu vždy se cítí.

Doña Sol.

V tvých očích úsměv ten jest dnem!

(Hernani chce ji odvésti do ložnice. Ona se rdí.)

Ach, okamžitě

Hernani.

Ach, jsem tvým otrokem. Ó, zůstaň, sladké dítě
A dělej, co jen chceš. Ničeho nechci již,
co děláš, dobré jest a co máš dělat, víš!
Ty chceš a směju se a zpívám. Duše moje
se chví. Rci vulkanu, ať zhasí ohně svoje,
on zavře jícny své a zhasí plameny,
květ nesa na bocích a trávník zelený,
jak obr podléhá, je otrok s celou slávou.
Co jeho srdce ti, to srdce zryté lavou?
Chceš květy? Dobrá, ber! Má vulkan celý
spráhlý
před tebou rozprostřít svých květů čaloun
náhlý?

V. Hugo: *Hernani.*

Doña Sol.

Jak k ženě ubohé se tvoje srdce sklání,
Hernani, miláčku!

Hernani.

Co jenom to zde, paní?
Měj soucit, nevyslov již nikdy toto jméno!
Jinak mi vzpomínáš, co všecko zapoměno!
Vím jednou Hernani žil jakýs — zřím to
v snech —
zrak jeho v hloubi své měl cos, jak meče žeh,
muž hor a noci muž, vyhnanec, kořist štvaná,
nad kterým děsná »Msta« kam vkročil, byla
psána,
nešťastník, za sebou jenž táhl prokletí.
Ach, tento Hernani z mé zmizel paměti!
Mám rád zpěv slavíka, les, louky, květy kol.
Jsem z Aragonu Jan, mou ženou Doña Sol,
jsem šťastný!

Doña Sol.

Šťastna jsem!

Hernani.

Co do hadrů mi těch,
jež zbyly u dveří, když z nich mne vyhnal spěch?
Hleď v otců palác dnes přicházím, v smutku
dlel,
ku prahu spanilý mne Anděl předešel.
Já vstoupím, zdrcené zas jeho sloupy vzpírám,
já oheň rozžírám a okna otevírám,

já trávu pleji sám ze dlažby ve nádvoří,
 jen radost, láska, ples, mé srdce slunce hoří.
 Sem hrady vraťte mi, mé valy, věže v řadě,
 můj chochol, křeslo mé v kastilských grandů
 radě;

Pojď, moje Doño Sol, na čele něhy plam,
 chci s tebou býti sám, vše ostatní to tam!
 Já nezřel ničeho a neřek', započínám,
 vše stírám z duše své a všecko zapomínám.
 Ať šílím, ty jsi má, mám rád tě v srdci věrném.

Doña Sol

(prohlízejíc jeho zlaté rouno).

Jak zlatý řetěz ten plá na sametu černém!

Hernani.

Tak druhdy místo mne, vy vídala jste krále.

Doña Sol.

Já nevšímla si tak — Co po jiném mi dále?
 Zřím u vás teprve, jak nádherné to jest,
 v sled samet s hedvábím to nedělá — však čest!
 Tvé hrdlo především zlatému rounu sluší,
 neb tuze krásný jsi a šlechtic celou duší.

(On chce ji odvésti.)

Hned. — Chvilku počkej jen! To radost je
 a ples.

Já pláči — nediv se . . .

(Jde k balustradě.)

Jak noc je skvostná dnes
 Můj drahý vévodo, jen okamžik mi dej,

jen pouze oddechnout a dívat se mi přej!
 Vše zhasly pochodně i hudba svátku v dáli.
 Noc zbyla pouze nám, to souzvuk dokonaly!
 Rci, zda to nevěříš? Nad námi, kol vše dřímá,
 bdí zpola příroda, vše divné kouzlo jímá.
 Ni mráčku na nebi. Vše, jak my odpočívá!
 Pojd' vůni vdechovat, již rosa všemu vlívá!
 Hled', ohně není kol ni ruchu. Ticho všade.
 Na obzor v chvíli té, hle, měsíc patu klade,
 co ty jsi hovořil, se jeho světlo chvěje,
 s tvým hlasem tento svit se v moje srdce leje,
 já klidná, veselá jsem byla, ó můj milý!
 Ó ráda chtěla bych umřítí v této chvíli!

Hernani.

Kdo nezapomněl by na vše při tomto hlase?
 Tvé slovo zpěvem jest, jenž s ráje ozývá se,
 co lidské, nezní v něm. Jak poutník, nesen řekou,
 se mihne nad vodou, jat stínů páží měkkou,
 zří v krásném večeru sta květných niv kol míjet,
 má duše stržena sny, tvými, chce se zpíjet.

Doña Sol.

To ticho černé jest a hloubka ta jest bezdná,
 rci, zda-li nechtěl bys, by dole záře hvězdná
 ti vzplála bleskem vstříc? By něžných nocí hlas
 se zved' a zazpíval?

Hernani

(s úsměvem).

Ký rozmar máš to zas?
 Před chvíli prchala's před světly, písněmi!

Doña Sol.

To ples byl. Ale pták, pějící nad zemí!
Kdes slavík ztracený ve stínu nebo v mechu,
či z dálky flétny ton... Vždy hudba hývá v těchu,
vždy duši naladí a jako božský sbor,
sta hlasů probudí ve srdci, kde zmlk' spor,
To sladké bylo by!

(Zazní hlas vzdáleného rohu v tmách.)

Hle, vyslyšel mne Bůh!

Hernani

(zachvěje se, stranou).

Ó běda!

Doña Sol.

Vyslyšel mne dobrý nebes duch —
Tvůj anděl zajisté!

Hernani

(trpce).

Ba dobrý anděl...

(Roh ozve se znovu — stranou).

Zas!

Doña Sol

(usmívá se).

Toť, Done Juane, je tvého rohu hlas!

Hernani.

Že?

Doña Sol.

Jistě podíl máš i v této serenádě.

Hernani.

Jen z části, duše má . . .

Doña Sol.

Co po té maškarádě,
jak mnohem raděj' mám hlas rohů v hloubi lesů,
pak více, tvůj to roh, jak hlas tvůj znící v plesu.

(Roh opět zní).

Hernani

(k sobě).

Ach, tigr dobře řve a žádá kořist svou.

Doña Sol.

Mne plní tento roh radostí nesmírnou!

Hernani

(vstane hrozný).

Mne jmenuj Hernani! Hernani jest mé jméno,
s tím jménem osudným vše není ukončeno!

Doña Sol

(chvěje se).

Co chceš?

Hernani.

Toť onen kmet!

Doña Sol.

Co děsné plá v tvém zraku?

Co je ti?

Hernani.

Onen kmet se směje, v tmě a mraku
jej nezříš?

Doña Sol.

Blouzníš, vid', tvá mysl pomatena,
co chceš jen s kmetem tím?

Hernani.

Ten kmet!

Doña Sol

(klesnouc před ním).

Hleď, na kolena
já padám, prosím tě, ký taj tě hrozný drtí?
Co chceš?

Hernani.

Já přísahal!

Doña Sol.

Ty?

(Sleduje každý jeho pohyb s úzkostí. On se náhle zastaví a položí
ruku na čelo).

Hernani

(k sobě).

Mlčet líp až k smrti!

Ji šetřit. (Nahlas).

Já co chci? Nic. O čem's hovořila?

Doña Sol.

Ty řek' jsi?

Hernani.

Ne, já nic . . . Má duše temná byla,
jsem trochu trpící, jak zříš. Strach neměj z toho
dál.

Doña Sol.

Chceš něco? Služku svou což abys zavolal?
(Roh opět zní.)

Hernani.

On tomu chce, on chce! Má přísahu mou —
(Hledá u svého pasu, který jest bez meče a dýky.)
Nic.

To stát se mělo, ach . . .

Doña Sol.

Ty trpíš, zdá se, víc?

Hernani.

To náhle otvírá se stará moje rána . . .

(K sobě.)

Ji třeba oddálit . . .

(Nahlas.)

Slyš — skříňku, kterou v dnech — víš v zlých
jsem s sebou měl,
teď mám jí potřebí.

Doña Sol.

Co s ní bys dělat chtěl?

Hernani.

V ní flacon ukryt je, ten moh' by v jeden ráz
mou bolest utišit . . .

Doña Sol.

Jdu pro ni, přijdu zas!

(Vyjde dvěma ložnice.)

4. Scena.

Hernani

(sám).

Co chce se štěstím mým? Ach Bože, co se děje!

Hle osuduý již prst na zdi se ohněm skvěje!

Ó kterak osud zlý mně přetrpce se směje!

(Padne v hluboké a křečovitě snění, pak se prudce obrátí.)

Nu dobrá . . . Ticho vše? . . . Nic nepřichází . . .
snad

jsem na omylu byl.

(Maska v černém dominu se zjeví na rampě. Hernani stane zka-
meněn.)

5 Scena.

Hernani, Maska.

Maska.

»Ať můž' se, co chce, stát,
až budeš, pane, chtít, co místo mi neb čas,
když tebe napadne, že umřít bych měl v ráz,
na tento zatrub roh a objevím se hnedky,
o víc se nestarej!«

A mrtví byli svědky.

Vše vykonáno jest?

Hernani

(tíše k sobě)

Toť on!

Maska.

Přicházím k tobě.
Jdu říci ti, že je čas. Má hodina, ty v době
jsi trochu zpozdil se.

Hernani.

Nuž dobrá, co tvé přání?
Co ze mne učiníš? Mluv.

Maska.

Vol si bez meškání,
buď ocel nebo jed. Co třeba s sebou mám.
Odejdem oba.

Hernani.

Jdém!

Maska.

Bez modlitby?

Hernani.

Jak sám.

chceš?

Maska.

Co si vybereš?

Hernani.

Jed.

Maska.

Tak! Mně ruku dej!

(Podá flacon Hernanimu, který jej přijme, zblednuv.)

Pij — ať to skončíme!

Hernani

(přiblíží lahvičku k ústům, pak couvá.)

Čas do rána mi přej!

Ó srdce máš-li jen neb aspoň duši, kmete,
Nejsi-li strašidlem, jež prchlo z pekel kleté,
a odsouzeno pak, neb démon docela,
Bůh svoje blesky když ti nevryl do čela,
Ó jestli posud víš, co vrchem blaha zveme,
stár býti dvacet let, tu brát, již milujeme,
a jestli žena kdy se chvěla milována
v tvých loktech, do zítřka ty počkej, přijď
až z rána!

Maska.

Jak hloupě hovoříš? — Až zítra? — Škleb to
byl!

Dnes ráno neslyšel's? Zvon tvůj ti k pohřbu
bil.

Co já dnes učiním? Já v noci umru dnes.
Kdo přijde pro tebe? Kdo odsud by tě nes'?
Sám sestoupiti v hrob! Ty musíš jíti se mnou.

Hernani.

Ne, tebe sprostím se. V noc s tebou nejdu
temnou.

Já neposlechnu tě.

Maska.

To nedivím se pranic.
Nač přísahal jsi mně! — Ach, věru pouhé na nic.
To málo na konec! — Jen otce tvého hlava.
Tu zapomníti lze. — To mládež lehko brává.

Hernani.

Můj otec! Otec můj! — To těžce v duši padá.

Maska.

To křivá přísaha, nic víc! To pouze zrada!

Hernani.

Stůj!

Maska.

Hlavy španělských když rodů lhou tak lehce,
když dané přísahy se dodržet jim nechce,
buď s bohem!

(Učiní krok k odchodu.)

Hernani.

Zůstaň zde!

Maska.

Nuž?

Hernani.

Krutý kmete!

(Vezme lahvičku.)

Tam za mnou přijíti, kde štěstí, ráj mi květe!

(Vrátí se Doña Sol, nevidí zprvu Masku, která stojí v pozadí
vzpřiměná.)

6. Scena.

*Hernani, Maska, Doña Sol.**Doña Sol.*

Skříň najít nemohu . . .

Hernani

(k sobě).

Můj Bože! Ona to je!

a nyní?

Doña Sol.

Co je mu? On klesá? Hrozné boje!
 Co držíš v ruce své! — Má tucha! Promluv
 hned!

Co držíš v ruce své? Ó promluv!

(Domino se přiblíží a sejme masku. Ona vzkřikne a pozná Dona
 Ruy Gomeza).

To jest jed!

Hernani.

Můj Bože!

Doña Sol

(k Hernanimu).

Tajemství zde děsné! Mluv, co je ti?
 Ty jsi mne oklamal!

Hernani.

Já měl to zamlčeti.
 Já slíbil umístiti vévodě, ví to Bůh,
 teď Silvě Aragon má zaplatit ten dluh.

Doña Sol.

Ty nepatříš mu víc. Jen mně. A co mi nyní

jsou vaše přísahy?

(K Donu Ruy Gomezovi.)

Mne láska silnou činí
i proti tobě, všem, chci brániti jej dál.

Don Ruy Gomez

(bez hnutí).

I proti přísaze, již slavně přísahal?

Doña Sol.

Tys přísahal?

Hernani.

Tak jest.

Doña Sol.

Ne, nic nevíže tebe.
To zločin byl by jen a šílenství, ví nebe!

Don Ruy Gomez.

My půjdem, vévodo!

(Hernani učiní posuněk k odchodu. Doña Sol snaží se jej zadržeti.)

Hernani.

Mé slovo není klamné
mne nechte, Doño Sol, zří otec s výše na mne!

Doña Sol

(k Donu Ruy Gomezovi).

Líp bylo pro vás by, abyste k tigrům šel,
jim rváti mláďata, než lásku mně! Ó žel,
vy posud nevíte, kdo Doña Sol jest pouze
pro vašich šedesát jsem roků byla z nouze

vám dcerou oddanou a nevinnou a tiehou.
Nezříte oko mé plát vztekem teď a pýchou!

(Vytáhne dýku z řader.)

Tu dýku vidíte? — Vy kmete šilený,
což nepoleká vás ni zrak můj vznícený?
Ó, pozor, Done Ruy! Jsem z rodu svého strýce,
z vašeho. Slyšte mne! Být dcerou vaší, lvice
bych byla, kdybyste chtěl chotě mého bráti!

(Odhodí dýku a klesne před ním.)

Ach, padám v kolena! Mne nevidíte štkáti?
Ó milost, vévodo! Jsem slabá žena jen.
V mé duši zhasíná má síla, mdloby plen
já klesám zdrcena. Já k vašim nohám, padám.

Don Ruy Gomez.

Ó doňo!

Doña Sol.

Odpusťte, jsmeť Španělové tací,
ve slovech bouřlivých se naše bolest ztrácí!
Ó soucit, strýčku, jen kéž v srdci vašem hne se,
vy zabijete mne, jak jeho dotknete se!
Jej tolik ráda mám!

Don Ruy Gomez

(chmurně).

Až příliš!

Hernani.

Pláčeš? Žel!

Doña Sol.

Já nechci, miláčku, má láska, abys mřel!
Ne, k tomu nesvolím.

(K Donu Ruy Gomezovi.)

Jen milost dejte, dnes
chci též vás milovat...

Don Ruy Gomez.

Až po něm! Jaký ples!
Ze zbytku lásky své, již přátelstvím vy zvete,
mám schladit lásku svou, jež tráví mne, vy
chcete?

(Ukazuje na Hernaniho.)

Já! Pěkný soucit to! On ve všem jen a sám,
co s vašim přátelstvím, jen rcete, dělat mám?
Ó vztek! On měl by trůn a srdce, lásky nával,
a vašim pohledem by almužnu mi dával!
A kdyby slovo jen má řekla šílenost,
on po vás vzkázal by: Jdi, řekni štarci: Dost!
Žebráka proklel by po tichu lakomého,
za nímž lze hodit střep poháru rozbitého!
Ó hanba! Výsměch? Ne. Zde třeba konce jest!
Pij!

Hernani.

On má slovo mé! Je držet, velí čest!

Don Ruy Gomez.

Tož pojďme!

(Hernani přiblíží flakon k ústům. Doña Sol se mu zavěsí na rameno.)

Doña Sol.

Ještě ne! Mne vyslechněte cele!

Don Ruy Gomez.

Hrob otevřený jest a čekat nemůž' déle!

Doña Sol.

Jen, pane, okamžik! Můj Juane! Vy oba,
ó jak jste ukrutní, mžik je přec krátká doba!
Co vlastně chci? Jen mžik! To vše, oč snažně
prosím,
mně nechte, ženě mdlé, říci, ve srdci co nosím,
ó nechte mluvit mne! — U konce budu hned!

Don Ruy Gomez

(k Hernanimu).

Mám spěch.

Doña Sol.

Já nad vámi se hrůzou musím chvět,
co udělala jsem?

Hernani.

Křik její srdce rve mi!

Doña Sol

(stále mu rameno zadržujíc).

Sta věci říci chci! Jsem hotova hned s všemi!

Don Ruy Gomez

(k Hernanimu).

Je třeba umřítí.

Doña Sol

(stále visíc na Hernaním).

Až skončím hovor svůj,
pak dělej, co sám chceš!

(Vytrhne mu flakon.)

Konečně flakon můj!

(Pozvedá jej k očím Hernaniho a Dona Ruy Gomeza, udivených.)

V. Hugo: Hernani.

Don Ruy Gomez.

Jelikož ženy dvě přede mnou stojí, nuže,
mně nutno, ohlédnout se jinam, hledat muže.
Ty pěkně přísaháš při rodné krvi svojí,
já vyfíditi to jdu otci mrtvých v roji!
Buď s bohem!

(Učiní několik kroků k odchodu, Hernani jej zadrží.)

Hernani.

Vévodo!

(K Doně Sol.)

Já tebe zapřísahám,
mám zrádce být a lhář? Tys' vinna jen, že
váhám!

Mám všady za sebou táhnouti zrady sled?
Ji nosit na čele? Ó vrať mi tento jed!
Pro lásku vrať mi jej, pro nesmrtelnou duši!

Doña Sol

(temně).

Ty chceš? (Pije).

A nyní vem!

Don Ruy Gomez

(stranou).

Co mysl moje tuší?

Doña Sol

(vracejíc Hernanimu láhvičku do půle prázdnou).

Vem, pravím!

Hernani

(k Donu Ruy Gomezovi).

Šílený ty starče, zda to zříš?

Doña Sol.

Já nechała ti půl, nech nárků, dopij již!

Hernani

(bře flakon).

Můj Bože!

Doña Sol.

Ty bys' mi mou nezanechal půli,
ty nemáš křesťana ni srdce ani vůli;
milovat neumíš, jak Silvové. — Já pila
a klidná jsem. — Teď pij!

Hernani.

Cos' bídná učinila?

Doña Sol.

Jen to, co sám jsi chtěl.

Hernani.

Ten nápoj k hrobu vede.

Doña Sol.

Ne — nevěděla bych.

Hernani.

To nápoj smrti bledé!

Doña Sol.

Což spolu tuto noc jsme spáti neměli,
co na tom záleží, na jaké posteli?

Hernani.

Zle, otče, ty se mstíš za moje zapomnění.

Doña Sol

(zvedne flakon k ústům).

Ach — kruté bolesti! To zahod' v okamžení.
Stůj, zadrž, Juane — ten flakon odhod' hned,
já rozum ztrácím již — to smrtící jest jed,
však živý, v srdci mém stohlavá hydra vstává,
ta tisíc zubů má a hryže do krvava.
Ó, nevěděla jsem, co trpět lze — Ó zmar!
Ó, nepij — zadrž jen — kol vidím samý žár!
Ty tuze trpěl bys —

Hernani

(k Donu Ruy Gomezovi).

Jak můžeš na to zřítí,
což nemoh' jiný jsi jed pro ni vyvoliti?

(Pije a odhodí láhvičku).

Doña Sol.

Co činíš?

Hernani.

To, co ty!

Doña Sol.

Pojď, drahý, v náruč mojí.

(Sednou vedle sebe).

Víš, krušná bolest, zlá.

Hernani.

Ne — vždyť nás k sobě pojí.

Doña Sol.

Noc naše svatební již začíná. — Nač kvílíš,
rci, na nevěstu tvou zda nejsem bledá příliš?

Hernani.

Ach!

Don Ruy Gomez.

Osud plní se!

Hernani.

Mně zoufalství v prach řítí,
Sol, ty máš trpěti a já mám na to zřítí!

Doña Sol.

Jen ztiš se. Mně jest líp. Zřím jasu nová zřídla,
tam v krátké hodině svá otevřeme křídla
a letem souměrným se vznesem v lepší svět.
Jen dej mi polibek.

(Obejmou se.)

Don Ruy Gomez.

Ó, hrozná bědo běd!

Hernani

(hlasem zeslabeným).

Buď nebe žehnáno, jež dařilo mne bolem
ve středu strašidel a nad propasti kolem,
jen svoluje-li v sled, bych podlehna té muce
inoh' klidně usnouti, svá ústa na tvé ruce!

Don Ruy Gomez.

Ó, kterak šťastní jsou!

Hernani

(hlasem slábnoucím).

Ó, Doňo Sol, v tmy, hlínu
svět ztopen — trpíš?

Doňa Sol

(hlasem rovněž mdlým).

Ne!

Hernani.

Zříš ty dva ohně v stínu?

Doňa Sol.

Ne posud!

Hernani.

Teď je zříš?

(Vzdechne, padne.)

Don Ruy Gomez.

Jest mrtev!

Doňa Sol

(prostovlasá, vztýčí se na polo na sedadle).

Nikoli! My spíme!
Jej vidíš! Jest můj choť. Nás jedna láska jíme.
My tady ležíme — Noc svatební to naše —

(hlasem slábnoucím)

jej, pane vévodo, nezbudte, jděte plaše,
jest příliš zemdlený —

(obráti obličej Hernaniho).

Miláčku — ke mně — sen
náš sladký, viď — tak, blíž . . .

(Klesne zpět.)

Don Ruy Gomez.

Mrtvá! Jsem zatracen!

(Zabije se.)

(Opona spadne.)

